

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

Ι. ΝΑΟΥ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΥΚΑΚΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝΟΡΙΑΚΗ ΥΛΟΓΙΑ

Ετος ΙΒ' • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2013

Αριθ. Τεύχους 135

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίς

01. Μιά άγνωστη έπιστολή του άγιου Νεκταρίου (π. Β. Θ. Β.)	395
02. Ο Άγιος Νεκτάριος καί η Έλληνική Φιλοσοφία (Στυλιανή Σπυροπούλου)	405
03. Γ'. Άνορθολογικές Συμπεριφορές (π. Κ. Λυράκης)	408
04. Κράτος έν κράτει (Λέων Μπράνγκ)	411
05. Γιατί έμείς οί Όρθόδοξοι δέν χρησημοποιούμε την έξουσία μας (π. Γεώργ. Χάας)	416
06. Αρχίζοντας..... (π. Κων. Ν. Καλλιανός)	418
07. Έξελικτισμός καί Όρθοδοξία Πρόλογος Συγγραφέν	420
08. Ο άγιος Ίουστίνος Πόποβιτς καί η θεωρία της έξελίξεως.	423
09. Άλλο έπιστήμων, καί άλλο μορφωμένος έπιστήμων (Άνα- στάσιος Μυρίλλας)	426
10. Η άλογη κτίση αισθάνεται, η λογική κτίση; (Δ. Βολουδάκης)	429
11. Η ιστορία μπορεί νά μάς διδάξει! (Μπέτα Χρύσα)	430
12. ΝΑΚΑΖ (Δήμητρα Θεοφανοπούλου-Κοντού)	433
13. "Ίφιγένεια έν Αύλίδι" (Νίκος Τσιρώνης)	436

ένοριακή ΘΥΛΟΓΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ Ι. Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΥΚΑΚΙΩΝ

(Ί. Άρχιεπισκοπής Άθηνών)

Άσκληπιοϋ 38 (Άθήνα) Τ.Κ.106.80

Τηλ.:2103612449 - Fax:2103627037 - e-mail: vasvolou@otenet.gr

www.agnikolaos.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Ί. Ναός Άγ. Νικολάου Πευκακίων

ΕΚΔΟΤΗΣ - Διευθυντής Συντάξεως: π. Βασίλειος Ε. Βολουδάκης

Καλλιτεχνική Έπιμέλεια: Σαπφώ Νίνου

Τυπογραφική Έπεξεργασία: Σπύρος Κροντήρης & Δέσποινα Καρζή

ΧΟΡΗΓΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ:

Έκδόσεις "ΥΠΑΚΟΗ"

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ - ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΔΕΚΤΕΣ

Έπιτρέπεται η μέ όποιονδήποτε τρόπο άναδημοσίευση των άρθρων του τεύχους αυτού μέ την άπαραίτητη προϋπόθεση νά αναγράφεται στήν άναδημοσίευση η πηγή προελεύσεώς τους καθώς καί όλόκληρο τό όνομα του συντάκτου τους καί όχι μόνο τά αρχικά του, μέ τά όποια τυχόν δημοσιεύονται τά άρθρα στό περιοδικό μας.

Ἀφιέρωμα στήν φετινὴ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου μας

ΜΙΑ ΑΓΝΩΣΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ

 έτος, λίγους μήνες πρίν τήν έορτή του (τόν Αὔγουστο), ὁ ἅγιος Νεκτάριος μᾶς ἐπεφύλαξε μιά εὐχάριστη ἐκπληξη-δωρεά του. Μᾶς φανέρωσε μέ ἀπροσδόκητο τρόπο μιά ἄγνωστη ἀλλά καί πολύ σημαντική ἐπιστολή του, ἡ ὁποία, βεβαίως, εἶχε μείνει ἀδημοσίευτη μέχρι σήμερα.

Ἡ μητέρα ἑνός πνευματικοῦ μου παιδιοῦ εἶχε -χωρίς νά τό γνωρίζη- στήν κατοχή της ἐπὶ ἐξήντα καί πλέον χρόνια, στή Λαμία, φωτογραφία χειρογράφου ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Νεκταρίου πρὸς τόν τότε Μητροπολίτη Ἀθηνῶν κυρό Γερμανόν Καλλιγᾶν. Ἡ ἐπιστολή ἦταν ἀναμεμειγμένη μέ ἔγγραφα καί συμβόλαιά της καί πρό δεκαετίας τὰ ἔγγραφα αὐτά τὰ παρέλαβε ἡ κόρη της στήν Ἀθήνα πρὸς φύλαξη.

Τόν περασμένο Αὔγουστο ἡ κόρη της ἔκανε διαλογὴ τῶν ἐγγράφων καί πρὸς μεγάλη της ἐκπληξη εἶδε μέσα σ' αὐτά καί τήν ἐν λόγῳ ἐπιστολή τοῦ ἁγίου! Ἐσπευσε νά μοῦ δώσῃ τήν ἐπιστολή αὐτή καί, μέ τήν σειρά μου ἐξεπλάγην καί εὐχαρίστησα τόν ἅγιο γιά τήν ἀπρόσμενη ἐπίσκεψή του μέ ἓνα δικό του ἀδημοσίευτο κείμενο.

Ἀπό τήν ἐν συνεχείᾳ σύντομη ἔρευνά μου βεβαιώθηκα ὅτι πράγματι ἡ ἐπιστολή, πού δημοσιεύουμε στό τεῦχος μας αὐτό, οὔτε ἔχει ἄλλοτε δημοσιευθεῖ, οὔτε ἔχει γίνει γνωστό τό περιεχόμενό της σάν προϊόν προφορικῆς πληροφορίας.

Ὁ ἐρευνητής φιλόλογος, κ. Σοφοκλῆς Δημητρακόπουλος ἀναφέρει στήν πολύ τεκμηριωμένη καί ἐμπλουτισμένη βιογραφία τοῦ ἁγίου, πού ἔχει συγγράφει*, ὅτι ἀπό τό σύγγραμμα τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Τίτου Ματθαϊάκη γιά τόν ἅγιο Νεκτάριο ἀντλησε τήν πληροφορία ὅτι ὑπάρχει ἐπιστολή τοῦ ἁγίου πρὸς τόν Μητροπολίτη Γερμανό. Ἀλλά ὁ Ματθαϊάκης δέν διευκρινίζει γιά ποιά ἐπιστολή

* Σοφοκλῆς Γ. Δημητρακόπουλος, Ὁ ἅγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως, Ἱστορική βιογραφία στηριγμένη σέ αὐθεντικές πηγές, Ἀθήνα 1998)

πρόκειται, προφανῶς, γιατί ἀγνοοῦσε τό περιεχόμενό της.

Βέβαια, εἶναι πολύ φυσικό νά ἀντηλλάγησαν ὄχι μία ἀλλά ἀρκετές ἐπιστολές μεταξύ τοῦ ἁγίου Νεκταρίου καί τοῦ Μητροπολίτου Γερμανοῦ Καλλιγᾶ, ἀφοῦ ἀπό τῆς ἀποπομπῆς του ἀπό τήν Ἀλεξάνδρεια ὁ ἅγιος εὕρισκετο σέ διαρκῇ σχέσῃ μέ τόν Μητροπολίτη Ἀθηνῶν λόγῳ καί τῆς διπλῆς ιδιότητος τοῦ Γερμανοῦ καί ὡς Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὅμως καμμιᾶ ἐπιστολή μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν Ἱεραρχῶν δέν ἔχει δεῖ μέχρι σήμερα τό φῶς τῆς δημοσιότητος, τοῦλάχιστον καθ' ὅσον γνωρίζω, πλήν τῆς ἐπιστολῆς-Παραιτήσεως τοῦ ἁγίου ἀπό τά καθήκοντα τοῦ ἱεροκήρυκος τοῦ νομοῦ Εὐβοίας, πού ἀπέστειλε ἀπό τήν Χαλκίδα στίς 9 Ἰουλίου 1892.

Ὅσотно ἡ ἐπιστολή τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, πού ἐμφανίζεται δημόσια γιά πρώτη φορά μέσῳ τοῦ περιοδικοῦ μας, δέν εἶναι μιά ἀπλῇ ἐπιστολή, πού ἀναφέρεται σέ ὑπηρεσιακά θέματα ἢ ἀκόμη καί στά γνωστά προβλήματα πού ἀντιμετώπιζε ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἀντικανονικῆς καί ἄδικης ἀπολύσεως καί διαγραφῆς του ἀπό τά Δίπτυχα τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Πρόκειται γιά μιά πολύ σημαντική ἐπιστολή, πού, ἀφ' ἐνός μὲν ἐμφανίζει μέ ἰδιαίτερο τρόπο τό ἀπαράμιλλο ἐκκλησιαστικό ἦθος τοῦ ἁγίου Νεκταρίου καί, ἀφ' ἑτέρου, μᾶς παρέχει πολλές πληροφορίες γιά τήν συγγραφική πορεία τῶν μέχρι τό 1893 ἡμιτελῶν συγγραφικῶν ἔργων του, τόν τρόπο πού ἀκολουθοῦσε γιά τήν συγγραφή τῶν βιβλίων του ἀλλά καί μᾶς ἀποκαλύπτει τήν ἐφημερίδα στήν ὁποία εἶχε ἤδη δημοσιεύσει κάποια ἀπό τά ἔργα του.

Παραθέτουμε εὐθύς τήν ἐπιστολή αὐτή τοῦ ἁγίου Νεκταρίου μέ τήν φωτογραφία τοῦ χειρογράφου του καί ἐν συνεχείᾳ θά τήν σχολιάσουμε. Προκαταβολικῶς ἐπισημαίνουμε ὅτι ἀπό τήν πρώτη παράγραφο τῆς ἐπιστολῆς φαίνεται καθαρά αὐτό πού καί οἱ βιογράφοι τοῦ ἁγίου ἔχουν ἤδη καταγράψει χωρίς ὁμως, νά τεκμηριώνεται σέ γραπτά: ὅτι ὁ Μητροπολίτης Γερμανός ἔτρεφε μεγάλη ἐκτίμησι καί ἀγάπη στό πρόσωπο τοῦ ἁγίου Νεκταρίου :

Ἐν Λαμῑᾷ τῇ 1ῃ Ὀκτωβρίου 1893

Πρός τήν Αὐτοῦ Σεβασμιότητα

Τόν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν

καί Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Γερμανόν

Εἰς Ἀθήνας.

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ κ. Γερμανέ,

ανάγκη παρά προσώπου σημαίνοντος παρά τῷ Πατριάρχῃ. Ὡς τοιοῦτον πρόσωπον θεωρῶ κατάλληλον τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα. Ὅθεν σᾶς παρακαλῶ, εὐαρεστηθῆτε νὰ χρησιμεύσητε τὸ μεσάζον πρόσωπον πρὸς ἐπιστροφὴν μου εἰς Αἴγυπτον ὑπὲρ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν ἔργων μου ἅτινα θὰ πληρώσωσι μίαν ἔλλειψιν. Τοῦτο πράττουσα ἡ Ὑ. Σεβασμιότης ἔστω βεβαία ὅτι καὶ εὐεργετεῖ καὶ ἀγαθουργεῖ.

Πεποιθώς ἐπὶ τὰ ἀδελφικά αἰσθήματά Σας, διατελῶ

ὀλοπρόθυμος καὶ εὐγνώμων

Ὁ ἐν Ἀρχιερεῦσιν ἐλάχιστος

† Ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος

Σχολιασμός τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Νεκταρίου.

Ἀπὸ τὸ χειρόγραφο φαίνεται ὅτι ἡ Ἐπιστολή φωτογραφήθηκε ἀπὸ πρόσωπο πού εὐρίσκετο πολὺ κοντὰ στὸν ἅγιο Νεκτάριο γιατί ἡ φωτογραφία εἰκονίζει τὴν ἐπιστολή στὴν ἀρχικὴ της μορφή, πρὶν τὴν καθαρογράψῃ ὁ ἅγιος, δεδομένου ὅτι ὑπάρχουν σ' αὐτὴν προσθῆκες μὲ τὸν τρόπο πού τίς θέτει ὁ συντάσσων, ὅταν διαπιστώσῃ ὅτι μὲ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ κειμένου τοῦ ἔχουν παραλειφθεῖ ἀπὸ αὐτὸ κάποια ἀπαραίτητα στοιχεῖα.

Δηλαδή βλέπουμε ὅτι ὁ τόπος συγγραφῆς, ἡ Λαμία καὶ ἡ ἡμερομηνία ἔχουν προστεθεῖ στό τέλος μὲ τὸ σημεῖο τῆς παραπομπῆς πού χρησιμοποιοῦσε ὁ ἅγιος Νεκτάριος καὶ τὴν μονογραφὴν του, ἡ ὁποία σχεδιακὰ ἦταν ἡ κατάληξις τῆς ὑπογραφῆς του.

Ἐπίσης ἔχει προσθέσει στό τέλος, πάλι μὲ ἔνδειξη παραπομπῆς, τὴν λέξιν «ἀδελφικῶς» ὡς συμπλήρωμα τῆς προσφωνήσεώς του «Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ κ. Γερμανέ, Τὴν Ὑμετέραν Πανίερρον Κορυφὴν ἡδιστα προσαγορεύω».

Τρίτη προσθήκη, πού ἐτέθη καὶ αὐτὴ στό τέλος τῆς ἐπιστολῆς του εἶναι ἡ πλήρης ἀναγραφὴ τοῦ παραλήπτου (τοῦ Ἀθηνῶν Γερμανοῦ) καὶ τῆς ιδιότητός του, ὡς Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου, παραλειπομένης, ὅμως, τῆς ταχυδρομικῆς διευθύνσεως καὶ ὑπονοουμένης μόνο μὲ τὰ γράμματα κ.τ.λ. (=καὶ τὰ λοιπά), πρᾶγμα τὸ ὁποῖο ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐπιστολή τοῦ ἁγίου προορίζετο νὰ καθαρογραφῇ καὶ μετὰ νὰ ἀποσταλῇ.

ὑποθέτουμε ὅτι τὸ πρόσωπο πού φωτογράφησε τὴν ἐπιστολή τοῦ ἁγίου πρὸ τῆς καθαρογραφῆσεώς της δέν ἦταν ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν φωτογράφησιν θέλησε νὰ τὴν κρατήσῃ στό ἀρχεῖο τῶν ἀποσταλέντων ἐπιστολῶν του, διότι, ἂν ἦταν ὁ ἴδιος, θὰ προέβαινε

στήν φωτογράφησή της μετά τήν καθαρογράφηση. Ἄρα ἔχουμε λόγο

νά εἰκάσουμε (ποτέ δέν μπορούμε νά μιλοῦμε μέ βεβαιότητα) ὅτι ἡ ἐπιστολή φωτογραφήθηκε ἀπό πρόσωπο τοῦ πνευματικοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἁγίου Νεκταρίου στήν Λαμία, τό ὁποῖο βρῆκε τήν εὐκαιρία νά τήν φωτογραφήση στό διάστημα ἀπό τῆς πρώτης καταγραφῆς της μέχρι τῆς καθαρογραφήσεώς της, ἄλλως δέν θά εἶχε χρονικά περιθώρια, διότι ὁ ἅγιος μετά ταῦτα θά τήν ἐσώκλειε σέ φάκελλο γιά νά τήν ταχυδρομήση.

Ἐπιμείναμε στήν διερεύνηση τῆς φωτογραφήσεως τῆς ἐπιστολῆς γιατί θεωροῦμε ὅτι ἡ φωτογράφησή της ἔγινε ὄχι ἀπλῶς γιά νά κρατήση κάποιος ἕνα ἐνθύμιο χειρογράφου τοῦ ἁγίου, ἀλλά γιατί τό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς καταδεικνύει μέ ἰδιαίτερα ἐμφαντικό τρόπο τήν ἄκακη ἀγία ψυχή του.

Γράφει στόν Μητροπολίτη Ἀθηνῶν Γερμανόν Καλλιγᾶ νά μεσολαβήση στόν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιο – δηλα-

δή στόν πνευματικό δῆμιό του(!)– νά τόν προσκαλέσῃ στήν Ἀλεξάν-

δρεια, ὄχι γιά νά ἀποκατασταθῇ στό ἀξίωμα πού εἶχε στό Πατριαρχεῖο ἀλλά γιά νά βρίσκεται μέσα στήν πλούσια Πατριαρχική Βιβλιοθήκη καί νά ἔχη τήν δυνατότητα νά ὁλοκληρώσῃ τά ψυχωφελῆ συγγράμματά του!

Συναντᾶται, ἄραγε, σέ πολλούς –ἀπό ἐκείνους πού ἔχουν φήμη πνευματικοῦ ἀνθρώπου– αὐτή ἡ ψυχική λεπτότητα; Εἶναι, ἄραγε, κάτι συνηθισμένο τό νά φερόμεθα μέ εὐγένεια, μέ σεβασμό καί ἀγάπη στούς πρὸς ἐμᾶς «ἐχθραίνοντις ματαίως» καί, πολύ περισσότερο, πρὸς ἐκείνους πού μᾶς ἀδικοῦν μέχρι ἐξοντώσεώς μας; Ὅχι βέβαια! Καί ὅμως! Εἴμαστε πολύ πρόθυμοι νά παραλληλίζουμε μέ τόν ἅγιο Νεκτάριο πρόσωπα πού κατά καιρούς ἀδικήθηκαν κατάφωρα, κρίνοντας ἐπιφανειακά καί χωρίς νά λαμβάνουμε ὑπ' ὄψιν οὔτε τό ἂν ἔδωσαν ἀφορμή μέ τήν συμπεριφορά τους πρὶν ἀδικηθοῦν, οὔτε τό πῶς ἀντιδροῦν τά ἀδικηθέντα πρόσωπα ἔναντι τῶν «σταυρωτῶν» τους. Καί νά σκεφθοῦμε ὅτι ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος ἔδειξε αὐτή τήν χριστομίμητη συμπεριφορά καί ἀπέδωσε τόση μεγάλη τιμὴ καί σεβασμό πρὸς ἓνα Πατριάρχῃ-Ἡρώδη, καί ὅτι ἡ ἀδικία πού ὑπέστη, χωρίς νά δώσῃ τήν παραμικρὴ ἀφορμή, δέν ἔγινε σέ ἓναν ἀπλῶς εὐσεβῆ κληρικό ἀλλά ἔγινε σέ ἓναν ὄντως ἄμεμπτον ἅγιον!

Γιά νά μὴν ἀγιολογοῦμε, λοιπόν, φανταστικά, χαρακτηρίζοντες ὡς ἀποδείξεις ἀγιότητος τίς θλίψεις καί τίς ἀδικίες πού μᾶς συμβαίνουν, ἐνῶ αὐτά τά ἐπιτρέπει ὁ Θεός γιά νά ἐξοφλοῦμε ἁμαρτήματα, εἶναι ὠφέλιμο νά σκύψουμε περισσότερο στὸν ἐσωτερικὸ κόσμον τῶν ἁγίων μας, ἱκετεύοντές τους νά μᾶς τὸν ἀποκαλύπτουν. Ἔτσι μόνο θὰ μετατεθοῦν τά ἀξιολογικά μας κριτήρια ἀπὸ τά ἐξωτερικά γεγονότα καί συμβάντα καί θὰ στραφοῦμε στήν ἀναζήτησιν τοῦ «**κρυπτοῦ τῆς καρδίας ἀνθρώπου**». Τότε θὰ βεβαιωθοῦμε ὅτι δέν ἀγιάζει ὁ ἄνθρωπος μέ τίς ἀδικίες πού ὑφίσταται, ἀλλ' ὅτι κυρίως, ἀπὸ τὸν τρόπο ἀντιμετωπίσεως τῶν ἀδικιῶν, φανερώνεται περίτρανα τό ποιὸς εἶναι ὄντως ἅγιος!

Ὅπως εἶπαμε καί στήν ἀρχή, ἡ παρουσιαζομένη ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Νεκταρίου μᾶς προσφέρει καί ἄλλες πολύτιμες πληροφορίες πού μᾶς βοηθοῦν νά ἐννοήσουμε καί ἄλλες πτυχές τῆς ἁγίας μορφῆς του, νά συμπληρώσουμε τά ἱστορικά στοιχεῖα τῆς ζωῆς του, νά προσεγγίσουμε τὸν τρόπο τῆς συγγραφικῆς του ἐργασίας, νά γνωρίσουμε ἀρκετὰ συγγράμματά του πού ἀκόμη δέν ἔχουν δεῖ τό φῶς τῆς δημοσιότητος καί νά τά ἀναζητήσουμε καί πέραν τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱ. Μονῆς του, ὅπως ἡ Ἐφημερίδα «**Τηλέγραφος**» τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡ ὁποία δέν μνημονεύεται ἀπὸ κανέναν βιογράφο τοῦ ἁγίου μας.

Ἡ «**χριστιανική Ἑορτολογία**», πού ἀναφέρεται στήν ἐπιστολή, ἔργο τοῦ ἁγίου πού ἄρχισε νά τό συγγράφῃ ἀπό τά φοιτητικά του χρόνια, εἶχε δημοσιευθεῖ ἀπό τόν ἴδιο στόν «**Τηλέγραφον**» τῆς Ἀλεξανδρείας ἀλλά μέχρι σήμερα στό σύνολό της εἶναι ἀνέκδοτη, ἀφοῦ, ὅπως σημειώνει ὁ ἅγιος, «**τό πλεῖστον μέρος**» τοῦ ἔργου «**αὐτοῦ ἐδημοσίευσα ὡς πραγματείας**» καί ὄχι ὁλόκληρό τό ἔργο.

Ὁ ἐρευνητής κ. Σ. Δημητρακόπουλος μᾶς γνωστοποιεῖ στή σελίδα 288 τοῦ δικοῦ του βιβλίου γιά τόν ἅγιο, ὅτι πρόκειται νά συμπεριληφθῇ καί ἡ «**χριστιανική Ἑορτολογία**» στήν ἐκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ ἁγίου ἀπό τήν Ἱ. Μ. Αἰγίνης. Ὅμως, ὁ ἅγιος Νεκτάριος γράφει στήν ἐπιστολή του ὅτι τό ἐνιαῖο σύγγραμμα πού σχεδίαζε δέν ἦταν μόνο μιά «**χριστιανική Ἑορτολογία**» ἀλλά «**καί Ἀρχαιολογία διδακτικωτάτη**». Πρόκειται, ἄραγε γιά δύο ἔργα ἢ γιά δύο ἐνότητες τοῦ αὐτοῦ ἔργου; Τό κείμενο πού μνημονεύεται ἀπό τόν κ. Δημητρακόπουλον ὡς «**Ἑορτολογία**» δέν διευκρινίζει ἂν περιλαμβάνῃ καί τήν «**Ἀρχαιολογία**». Ἐμεῖς δέν γνωρίζουμε, γιατί δέν ἔχουμε συγκρίνει τό χειρόγραφο τοῦ ἁγίου πού βρίσκεται στή Μονή τῆς Αἰγίνης. Ὡστόσο ἡ μαρτυρία τῆς Ἐπιστολῆς παραμένει πολύτιμη, γιατί μᾶς πληροφορεῖ περί τῆς ἱστορικῆς διαδρομῆς τῆς συγγραφῆς τοῦ ἔργου καί, τό κυριότερο: ὅτι ἓνα ἔργο, σχεδόν ὁλοκληρωμένο ἀπό τά φοιτητικά χρόνια τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, παραμένει ἀκόμη στό σύνολό του ἀδημοσίευτο!

Ἐπίσης, δέν γνωρίζω ἂν ἔχῃ συμπεριληφθεῖ στήν «**Λειτουργική**» τοῦ ἁγίου, αὐτό πού σχεδίαζε τότε ὁ ἅγιος, γιατί καί αὕτη, παρ' ὅτι ἀπό τό 1893 ἦταν ἐτοιμη, παραμένει ἀκόμη ἀνέκδοτη: «**Ἐπειδὴ δέ εὐρίσκονται καί διάφορα ἀντίγραφα τῆς Λειτουργίας τοῦ Ἀδελφοθέου ἀντέγραφα καί ταῦτα ὅπως ποιήσω μίαν ἐκδοσιν, τήν τελειωτέραν, εἰς ἣν θά προτάξω καί τινα περί τῆς ἱστορίας τῶν Λειτουργιῶν. Καί τήν ἐργασίαν ταύτην ἔχω ἡμιτελῆ**».

Τέλος, ὁλοκληρώνοντας τόν σύντομο σχολιασμό τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, πρέπει νά προσθέσω ὅτι ἡ ἐπιστολή δίδει ἀπάντηση καί σέ μιά ἀπορία πού οἱ βιογράφοι τοῦ ἁγίου διατύπωναν, μή γνωρίζοντες τήν ἐπιστολή πού παρουσιάζουμε ἀλλά μόνο μιά ἐπιστολή πού ἔστειλε ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος στόν Πατριάρχη Σωφρόνιο ζητώντας του μέ αὐτήν νά τοῦ ἐπιτρέψῃ νά μεταβῇ στήν Ἀλεξάνδρεια, γιά νά μελετᾷ καί νά συγγράφῃ στήν Πατριαρχική Βιβλιοθήκη.

Ἡ ἀπορία πού διετύπωσε στό βιβλίό του ὁ ἐρευνητής κ. Σ. Δημητρακόπουλος, ἦταν: «**Δέν γνωρίζουμε τί ἀπάντησε ὁ Σωφρόνιος...**» (ὁ.ἀ. σελ. 106). Οἱ ἡμερομηνίες τῶν δύο ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου, μᾶς

δίνουν την απάντηση: Ἡ ἐπιστολή πού φέραμε στό φῶς, μέ τήν ὁποία ὁ ἅγιος Νεκτάριος παρακαλεῖ τόν Μητροπολίτη Ἀθηνῶν Γερμανό νά μεσολαβήσῃ στόν Σωφρόνιο γιά νά τοῦ ἐπιτρέψῃ τήν διαμονή στήν Ἀλεξάνδρεια γιά νά μελετᾷ στήν Πατριαρχική Βιβλιοθήκη ἔχει ἡμερομηνία 1η Ὀκτωβρίου 1893. Ἡ μέχρι σήμερα γνωστή ἐπιστολή τοῦ ἰδίου τοῦ ἁγίου Νεκταρίου πρὸς τόν Πατριάρχη Σωφρόνιο μέ τό ἴδιο αἶτημα (βλ. Σ. Δημητρακόπουλος, σελ. 106) ἔχει ἡμερομηνία 11 Νοεμβρίου 1893.

Συγκρίνοντας τίς ἡμερομηνίες καί τό περιεχόμενο τῶν δύο ἐπιστολῶν φαίνεται πῶς, κατά μία ἐκδοχή, ὁ Σωφρόνιος δέν ἀνταποκρίθηκε στό αἶτημα τοῦ Μητροπολίτου Γερμανοῦ καί ἔτσι ἀναγκάστηκε ὁ ἅγιος Νεκτάριος μετά ἀπό ἓνα μῆνα καί ἔνδεκα ἡμέρες νά ἀπευθύνῃ τό αἶτημά του ὁ ἴδιος στόν Πατριάρχη Σωφρόνιο. Ἡ, ὑπάρχει καί δευτέρη ἐκδοχή, δέν θέλησε ὁ Μητροπολίτης Γερμανός νά μεσολαβήσῃ, γιά νά μή θεωρηθῇ ἀπό τόν καχύποπτο Σωφρόνιο ὅτι ὑπονομεύει τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας (γνωρίζοντας ἀπό πολύ κοντά τήν καχυποψία τοῦ Σωφρονίου), μέ τό νά ζητῇ τήν ἐπάνοδο τοῦ Μητροπολίτου Πενταπόλεως στήν Ἀλεξάνδρεια, δῆθεν γιά νά μελετᾷ στήν Πατριαρχική Βιβλιοθήκη, ἐνῶ στήν πράξη θά ὑπέσκαπτε τόν Σωφρόνιο!

Ἡ διαπιστωμένη καχυποψία τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου, ἡ ὁποία ξεπερνοῦσε τά ὅρια τῆς ἀνασφαλείας καί ἀγγίζε τήν πανουργία, ἀφοῦ δέν ἐλαττώθηκε οὔτε μπροστά στήν ἀγιογραφική ἀκακία καί θεϊκή νηπιότητα τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, σέ συνδυασμό μέ τό σύντομο χρονικό διάστημα πού ἀπέχουν οἱ δύο ἐπιστολές, μᾶς ὠθεῖ νά ταχθοῦμε ὑπέρ τῆς δευτέρας ἐκδοχῆς.

πρωτ. Βασίλειος Ε. Βολουδάκης

ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΕΙ ΤΟ Ι. ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΟ ΜΑΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ

Ἡ Πανήγυρις τοῦ Ἱεροῦ μας Παρεκκλησίου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Παρασκευή 8 Νοεμβρίου: Πανηγυρικός Ἑσπερινός 6⁰⁰ μ.μ.

Ἱερά Ἀγρυπνία: 9⁰⁰ μ.μ ἕως 1⁰⁰ τό πρωῒ.

Στό τέλος τῆς Ἀγρυπνίας θά τελεσθῇ Μνημόσυνο γιά τόν μεγάλο σύγχρονο Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας μας Ἀρχιμ. Ἐπιφάνιον Θεοδωρόπουλον.

Σάββατο 9 Νοεμβρίου: Ἀρχιερατική Θ. Λειτουργία: 7⁰⁰-10⁰⁰ π.μ.

Λιπάνευση Ἱ. Εἰκόνας: 5⁰⁰ μ.μ. Ἑσπερινός ἀποδόσεως: 5¹⁵ μ.μ.

Ἀπό ἐτῶν ὑπάρχει συνήθεια στό Ναό μας νά προσφέρεται στούς πιστούς ἓνα **μικρό κέρασμα-εὐλογία** μετά τό τέλος τῆς Ἀγρυπνίας ἀλλά καί τῆς Θ. Λειτουργίας τῆς Παρασκευῆς.

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

«...μόνον τό ἔθνος τό Ἑλληνικόν ἔμεινε
ὡς πρόσωπο δρῶν ἐπὶ τῆς παγκοσμίου σκηνῆς,
καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας, καὶ τοῦτο διότι
ἡ ἀνθρωπότης δεῖται αἰωνίων διδασκάλων.»

(Αγ. Νεκταρίου, Ἱερῶν & Φιλοσοφικῶν Λογίων Θεσαύρισμα)

Τίς πιά πολλές φορές γνωρίζουμε τούς ἀγίους μέσα ἀπό τὰ πολυποίκιλα θαύματά τους ἢ τὰ βοηθητικά τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἔργα τους καὶ λιγότερο ἀπὸ τίς ἐπιστημονικὲς τους γνώσεις καὶ μελέτες, ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες τους γιὰ τὴν ἀνόρθωση τοῦ Γένους καὶ τὴν ἀναμόρφωση τῆς πατρίδας μας.

Ἡ ἐνασχόληση πολλῶν ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας μέ τὰ κλασσικά ἔργα καὶ τὴν πνευματικὴ μας κληρονομιά ἐν γένει, τό ἐνδιαφέρον μέ τό ὅποιο τὴν περιέβαλαν καθὼς καὶ τὰ συμπεράσματα καὶ οἱ διαπιστώσεις τους ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, δίνουν σέ μᾶς σήμερα ἐλπίδα καὶ αἰσιοδοξία γιὰ νά ἀντέξουμε τὰ δεινὰ στά ὅποια ὁδηγεῖται ἀργά καὶ μεθοδικά ἡ πατρίδα μας καὶ κάθε ἄνθρωπος πού θέλει νά παραμείνει πρόσωπο.

Οἱ ἀναφορὲς τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες σοφοὺς ἔχουν τέτοιο εὖρος, πού προκαλοῦν τόν θαυμασμό, ὄχι μόνο γιὰ τίς γνώσεις ἀλλὰ καὶ γιὰ τό πῶς τίς ἀξιοποίησε ὁ λόγιος Ἱεράρχης καὶ ἅγιος παιδαγωγός, συμβάλλοντας στὴν ἀναβάθμιση τῆς ἐκπαίδευσης καὶ τὴν ἀνύψωση τῆς παιδείας, σέ μιὰ ἐποχὴ κρίσιμη γιὰ τὸν Ἑλληνισμό.

Βαθύτατος γνώστης τῆς θύραθεν Γραμματείας καὶ τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας, ἀναλαμβάνει ὁ ἴδιος, στό σημαντικότερο γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδας ἴδρυμα μετὰ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, στὴ Ριζάρειο Σχολή, τὴ διδασκαλία τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων κλασσικῶν, εἰσηγεῖται τὴ διδασκαλία τῶν Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου, τῶν ἀρχαίων τραγωδιῶν, τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ κλασσικῶν συγγραφέων, ἐνῶ ἡ Πολιτεία, ἀναγνωρίζοντας τό συγγραφικὸ του ἔργο, τοῦ ἀναθέτει τό ἔργο τοῦ κριτῆ στά Διδασκαλεῖα καὶ στά Ἐκπαιδευτήρια τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσης.

Στόν Β' Τόμο τοῦ συγγράμματός του Ἱερῶν καὶ Φιλοσοφικῶν Λογίων Θεσαύρισμα, ἐξηγεῖ γιὰ ποιοῦ λόγου ἔλαβε ὡς θέμα μελέτης του τὴν Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ γιατί τό θεωρεῖ «ὡς θέμα πολλῆς σπουδαιότητος διὰ τοὺς Ἕλληνας»: Ὁ πόθος του νά ἀθροίσει ὅ,τι ὑγιές περὶ Θεοῦ, περὶ ψυχῆς καὶ περὶ

ἀρετῆς δίδαξαν οἱ πρόγονοί μας, τὸν ὁδήγησε νὰ θησαυρίσει σέ ἓνα τεῦχος τίς σοφές γνῶμες τῶν σοφῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ τὴ μελέτη αὐτὴ ἐπείσθη ὅτι «οἱ Ἕλληνες σοφοί, ἐν ὅλῳ καὶ ἐν μέρει, ὑπῆρξαν διδάσκαλοι τῆς ἀληθείας, ὅτι ταύτης ἐγένοντο ἐρασταὶ καὶ ταύτην ἐπεζήτησαν καὶ ὅτι ὁ ἔρως τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας ἦν ὁ πρὸς τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν αὐτοὺς ἄγων· οὗτος ἤγαγεν κατὰ μικρὸν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος πρὸς τὴν εὐκρινεστέραν γνῶσιν τῆς ἀληθείας καὶ τελευταῖον πρὸς τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν ἀλήθειαν».

Ἀξίζει, πιστεύουμε, νὰ μεταφέρουμε ἐπὶ λέξει τί ἔγραψε ἓνας ἅγιος τοῦ μεγέθους τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου στήν «Προθεωρία» τοῦ παραπάνω συγγράμματός του: «Ἑλληνικὴ φιλοσοφία. Δύο λέξεις· ἀλλὰ λέξεις μεσταὶ μεγάλων καὶ ὑψηλῶν ἐννοιῶν. Ἐν αὐταῖς ἐγκολποῦται ἡ τελεία περὶ ἀνθρώπου ἐννοία· ἐν αὐταῖς συνάπτονται τὰ πέρατα τῆς φιλοσοφικῆς ἐνεργείας· ἐν αὐταῖς περιλαμβάνεται τὸ σύνολον τῶν ἐπιστημονικῶν ἀρχῶν· ἐν αὐταῖς ἐκφράζεται τὸ πνεῦμα τῆς ἀναπτυχθείσης ἀνθρωπότητος· ἐν αὐταῖς χαρακτηρίζεται ἡ τελεία τοῦ ἀνθρώπου εἰκῶν· ἐν αὐταῖς ὁμολογεῖται τὸ μέγεθος τοῦ ἀνθρωπίνου νοός· τὸ ὕψος τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, τὸ βάθος τῶν ἐννοιῶν, ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ κάλλος τοῦ λόγου, ἡ λεπτότης τῶν διανοημάτων, ἡ εὐκρίνεια καὶ ἡ σαφήνεια αὐτῶν, ἡ δύναμις, ἡ χάρις αὐτῶν, καὶ τέλος ἡ θειότης τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία εἶναι ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ἀληθοῦς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως· εἶναι ὁ παιδαγωγὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ποδηγέτης πρὸς τὴν εὐσέβειαν. Αὕτη ἐγένετο διδάσκαλος τῆς ἀληθείας, διδάσκουσα τὸν ἄνθρωπον τίς ἐστὶ, τίς ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολὴ αὐτοῦ, καὶ τί δέον ἐργάζεσθαι, διδάσκουσιν αὐτόν τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ, τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ θεῖον, καὶ τὴν σχέσιν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον· διδάσκουσα τὰ θεῖα ιδιώματα καὶ τὴν συγγένειαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ θεῖον. Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἐδίδαξεν τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἐγένετο διὰ τῶν ὑγιῶν αὐτῆς θεωριῶν παιδαγωγὸς τῆς ἀνθρωπότητος εἰς Χριστόν.»

Ὁ Ἕλληνας, κατὰ τὸν Ἅγιο Νεκτᾶριο, γεννήθηκε κατακτητῆς τοῦ πνεύματος, δὲν ζήτησε δούλους, ἀλλὰ ἐλεύθερους. Αὐτὸ ἀγάπησε καὶ ἡ Θεία αὐτὴ ἀγάπη ἔγινε ἐλατήριο ὅλων τῶν ὁρμῶν του, μορφώνοντας καὶ τὸν ἐθνικὸ του χαρακτῆρα πού διέμεινε ἀναλλοίωτος. Ὁ ἐθνικὸς χαρακτῆρας τοῦ Ἑλλήνα ἦταν ἀδύνατον νὰ μὴν ἐνθουσιαστεῖ ἀπὸ τίς ἀρχές τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ νὰ μὴν τὸν ὑποστηρίξει μέ τούς ἀγῶνες καὶ τὸ αἷμα του. Ὁ χριστιανισμός, γράφει ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος, ἦταν ἀγάπη καὶ ἐπαγγελλόταν νὰ διδάξει τούς ἀνθρώπους τὴν ἀλήθεια μέ τὴν τέλεια καὶ πλήρη της μορφή, νὰ ἐνισχύσει καὶ ἀνυψώσει τὴ φιλοσοφία στήν ὕψιστή της περιωπὴ, νὰ τῆς ἀποκαλύψει τὰ

μυστήρια πού μένουν σ' αὐτήν καλυμμένα, νά παράσχει τή λύση τῶν αἰώνιων προβλημάτων, νά ἄρει τήν ἀχλύ ἀπό τόν νοῦ τῶν ἀνθρώπων, νά ἐρμηνεύσει τά αἰσθήματά τους, νά τοὺς διδάξει καθετί πού ἐπιθυμοῦσαν νά μάθουν καί νά γνωρίσουν, νά τοὺς ξυπνήσει καί ἀπαλλάξει ἀπό τή δεισιδαιμονία, νά συνδέσει τήν ἀνθρωπότητα μέ τό δεσμό τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καί νά τήν ὀδηγήσει πρὸς τόν Θεό.

Ἡ ὑγιαίνουσα φιλοσοφία, κατὰ τόν ἅγιο Ἱεράρχη, εἶναι ἔργο τῆς Θείας οἰκονομίας καί μέ τή βοήθειά της ὁ ἄνθρωπος διδάχτηκε τίς ἠθικές ἀρετές καί συνέλαβε τίς θεῖες ιδιότητες γιά νά μπορέσει νά ἐξομοιωθεῖ μέ τόν Θεό.

Ἡ Ἑλληνική φιλοσοφία ὅμως, δέν ἦταν καί δέν μπορούσε νά ἀποβεῖ ὁ σκοπός καί τό τελικό ὄριο τοῦ πνευματικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου. Ἦταν **«συναίτιον αἷτιον καί συνεργός καί αἰτία καταλήψεως τῆς ἀληθείας, οὐχί δέ αὕτη ἡ ἀλήθεια»**. Στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου παρέμενε πάντοτε κενό, τό ὅποιο ἡ Ἑλληνική φιλοσοφία δέν μπορούσε ὅχι μόνο νά καλύψει, ἀλλά, ἀντίθετα, τό μεγένθυne, διότι ἔβρισκε, βέβαια, τόν Θεό στά δημιουργήματα καί ἀνέπτυσε στόν ἄνθρωπο τήν ἀγάπη πρὸς Αὐτόν, ἀδυνατοῦσε ὅμως νά Τόν προσπελάσει, νά Τόν ἐγκολπωθεῖ, νά Τόν δεῖ πρόσωπο πρὸς πρόσωπο, γιά νά πιστέψει. Τό πνεῦμα καί ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτοῦσε ἀπόδειξη τῆς ἀλήθειας τῆς διδασκαλίας της, δέν τοῦ ἀρκοῦσε καί δέν πειθόταν νά οἰκοδομήσει τή ζωή του ἀπλᾶ καί μόνο μέ ὑγιεῖς καί ἠθικές θεωρίες, μέ ὠραῖες ιδέες. Καί ἡ ἀπόδειξη, λέει ὁ Ἅγιος Νεκτάριος, ἔλειπε, διότι ἡ Ἑλληνική φιλοσοφία δέν εἶχε τή μεγαλουργό δύναμη πού πείθει καί μέ λόγια καί μέ ἔργα, διότι στεροῦνταν τῆ Θεῖας Ἀποκάλυψη πού ἐπαναπαύει τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι, ναυάγησε, εὐθύς μόλις ἀπέπλευσε, ὅπως χαρακτηριστικά ἀναφέρει στήν κατακλεῖδα τῆς μελέτης του, προσκρούοντας σ' αὐτόν τόν σκόπελο τῆς ἀδυναμίας της νά ἀποδείξει τήν ἀλήθεια τῆς διδασκαλίας της, νά βεβαιώσει καί νά πείσει γι' αὐτήν. Ἡ ἀνθρωπότητα ζητοῦσε Θεῖα Ἀποκάλυψη, εἶχε ἀνάγκη Θείου διαπλάστη, πού ἡ φιλοσοφία τά στεροῦνταν.

Ἡ Ἑλληνική σοφία ἀπλᾶ προετοίμασε καί ὀδήγησε τήν ἀνθρωπότητα νά βρεῖ αὐτά στόν χριστιανισμό, στήν πίστη, δηλαδή, τή θεμελιωμένη στή Θεῖα Ἀποκάλυψη. Ἦταν ἡ προπαίδεια καί ὁ ποδηγέτης στόν χριστιανισμό.

Στυλιανή Σπυροπούλου
Φιλόλογος

ΑΝΟΡΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΝΟΣΗΡΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Έπιβολή θελήσεως

Ιδιαίτερη έντύπωση προκαλούν τά ψυχολογικά προβλήματα και οι νοσηρές αντιδράσεις του σημερινού ανθρώπου, πού οι περισσότερες οφείλονται στην πνευματική κρίση πού μαστίζει τούς καιρούς μας.

Πολλά και ποικίλα τά άρνητικά φαινόμενα τής σημερινής κοινωνίας. Γι' αυτό και θά παραθέσομε στή συνέχεια τά αντιπροσωπευτικότερα.

Πολλοί από τούς σημερινούς ανθρώπους επιθυμούν νά επιβάλουν τή θέλησή τους, χωρίς νά υπολογίζουν ότι μπορεί νά αποτελέσει διαρκή πηγή όργης γι' αυτούς τό γεγονός ότι οι άλλοι δέν κάνουν ακριβώς εκείνο πού περιμένουν από αυτούς και μάλιστα στήν ώρα πού τό θέλουν.

Πολύ συχνά οι άνθρωποι τής κατηγορίας αυτής δέν έχουν συνείδηση τής συμπεριφοράς τους ή, τουλάχιστον, τής άρνητικής έκτάσεώς της. Από μία άποψη είναι όπωσδήποτε συμφέρον τους νά μή γνωρίζουν και νά μή αλλάζουν αυτή τήν συμπεριφορά τους, διότι έχει γι' αυτούς μία σημαντική προστατευτική λειτουργία· όμως, ούτε και οι άλλοι θά πρέπει νά τήν γνωρίζουν, διότι θά διέτρεχαν τόν κίνδυνο νά χάσουν τήν αγάπη τους. Όπωσδήποτε ή διαπίστωση αυτή δέν καταργεί τήν ύγιή συμπεριφορά και τοποθέτηση του άτομου και ή όποία ύπάρχει στόν σεβασμό και τήν έμπρακτη αναγνώριση τής ανθρώπινης αξίας και έλευθερίας.

Δυστυχώς, συνήθως ό παραπάνω τρόπος συμπεριφοράς παρουσιάζεται μέ τήν τάση ενός ανθρώπου πού συμβουλευει τούς άλλους ή μέ τήν προθυμία του νά παίρνει τίς υποθέσεις στά χέρια του, αλλά γιά νά ιδιοποιηθεί τήν πρωτοβουλία και τήν άρχηγία. Στίς περιπτώσεις αυτές οι έκδηλώσεις τής συμπεριφοράς τών άλλων δημιουργούν αντιδράσεις, άποστροφές. Οι πληττόμενοι –παιδιά, σύζυγοι ή υπάλληλοι– τό καταλαβαίνουν και αντιδρούν είτε μέ τήν άρνηση τής ύποταγής είτε μέ τήν αντίσταση. Οι ίδιοι αυτοί άνθρωποι δέν έχουν συνείδηση ότι αυτοί είναι κατ' άποκλειστικότητα οι αίτιοι τής άρνητικής συμπεριφοράς τών άλλων άπέναντί τους. Ακόμη και όταν έξοργίζονται, διότι τά πράγματα δέν πηγαίνουν καλά, όπως τά θέλουν αυτοί, πιστεύουν ότι κατά βάθος είναι καλόψυχοι, αλλά τούς έξοργίζει μόνο τό γεγονός ότι οι άνθρωποι μπορεί νά είναι τόσο άνόητοι, ώστε νά τούς αντιστέκονται ή νά μήν κατανοούν τόν δικό τους τρόπο του σκέπτεσθαι και πράττειν. Η αντίδραση και ή αντίστασή τους έμφανίζεται συνήθως μέ πολιτισμένη μορφή και ξεσπά τότε μόνο άνοικτά, όταν δέν καταφέρνουν νά επιβάλουν τή θέλησή τους.

Δουλική εξάρτηση

Άλλοι πάλι –αντίθετα μέ την πρώτη νοσηρή κατηγορία ανθρώπων αντιδράσεων– παρουσιάζουν συχνά εξάρτηση από την κρίση καί την αγάπη την οποία τούς δείχνουν οί άλλοι άνθρωποι. Η εξάρτηση όμως αυτή δέν ανταποκρίνεται στην πραγματική σημασία, την οποία έχουν οί άλλοι άνθρωποι για τή ζωή τους. Καί αυτό, γιατί εκείνοι οί οποίοι ζητοῦν τήν εξάρτηση τῶν άλλων, θέτουν ὑπερβολικές απαιτήσεις στους εξαρτώμενους τους καί ζητοῦν νά σεβαστοῦν τίς ἐπιθυμίες τους, ἐνῶ ταυτόχρονα οί ἴδιοι δέν ἐπιδεικνύουν τήν απαιτούμενη προσοχή καί σοβαρότητα στά θέματα τά ὅποια ἀπασχολοῦν τούς εξαρτώμενους τους. Μέ ἀποτέλεσμα καί οί εξαρτώμενοι νά παρουσιάζονται μέν ὡς ὑπερβολικά διακριτικοί καί πρόθυμοι νά φανοῦν χρησιμοισ' αὐτούς, ὅταν ὅμως συμβαίνει αὐτό, νά ἐνεργοῦν ἀνελεύθερα καί ἀπό καταναγκασμό καί ὄχι ἀπό αὐθόρμητη συμπάθεια καί ἀνιδιοτέλεια. Καί οί δύο στήν περίπτωση αὐτή νοσοῦν, μέ διαφορετική ὅμως ἀσθένεια.

Μιά τρίτη κατηγορία ἀνθρώπων, ἡ ὅποια νοσεῖ ἀπό τήν πνευματική κρίση τοῦ αἰῶνα μας, ἐκδηλώνει τήν πιεστική ἀνάγκη νά ἐντυπωσιάσει τούς ἄλλους, ὥστε νά τή θαυμάζουν καί νά τή λατρεύουν. Φαντάζονται οί ἄνθρωποι αὐτοί ὅτι κερδίζουν τήν εὖνοια τῶν άλλων μέ τήν ὁμορφιά τους καί τήν ἐξυπνάδα τους ἢ μέ ὅποιαδήποτε ἄλλη ιδιότητά τους. Ἐτσι κάνουν σπατάλη καί ἐπιδεικτική χρήση τῶν χρημάτων τους. Πρέπει νά εἶναι σέ θέση νά ὁμιλοῦν γιά τά τελευταῖα βιβλία καί θεατρικά ἔργα, καί νά γνωρίζουν διάσημους ἀνθρώπους. Δέν μποροῦν νά ἀνεχθοῦν φίλο, σύζυγο ἢ ὑπάλληλο, πού δέν τούς θαυμάζει. Ολόκληρη ἡ αὐτοσυνειδησία τους στηρίζεται στό θαυμασμό τῶν άλλων. Ἄν οί ἄλλοι παύσουν νά τούς θαυμάζουν, θεωροῦν τόν ἑαυτό τους μηδενικό.

Υπάρχουν καί εκείνοι πού παρουσιάζουν ἀναστολές. Δέν τολμοῦν νά ἐκφράσουν τίς ἐπιθυμίες τους ἢ νά παρακαλέσουν γιά κάτι γιά τό συμφέρον τους, νά ἐκφράσουν τή γνώμη τους ἢ μιᾶ βασιική κριτική, νά ἀναθέσουν κάτι σέ κάποιον, νά ἐπιλέξουν ἀνθρώπους μέ τούς ὁποίους θέλουν νά κάνουν παρέα, νά ἀναπτύξουν ἐπαφές μέ ἀνθρώπους. Δέν μποροῦν συχνά νά ποῦν «ὄχι», ὅταν δέν ἔχουν ὀρεξη νά κάνουν κάτι πού θέλουν οί ἄλλοι. Δυσκολεύονται νά πάρουν μιᾶ ἀπόφαση. Δέν τολμοῦν νά ἐκφράσουν ἐπιθυμίες πού εἶναι γιά τό συμφέρον τους. Ἀφήνονται στίς σημαντικότερες ἀποφάσεις τῆς ζωῆς τους νά παροτρύνονται ἀπό τούς ἄλλους, εἴτε πρόκειται γιά τήν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματος, εἴτε γιά τόν γάμο, καί δέν ἔχουν σαφή ἔννοια γιά τό τί θέλουν στή ζωή. Ἐξαιτίας τῆς ὑπερβολικῆς εὐαισθησίας τους καί ἐπεὶδὴ ὑποψιάζονται διαρκῶς ταπεινώσεις, ἡ ζωή τους εἶναι ἓνα ἀδιάκοπο μαρτύριο. Συχνά ἀποφεύγουν νά συνειδητοποιήσουν ὅτι αἰσθάνονται ταπεινωμένοι, διότι αὐτή ἡ γνώση θά τούς ἦταν ὀδυνηρή. Ὅσο ἐπιφυλακτικότεροι

είναι στίς σχέσεις τους μέ τούς άλλους, τόσο περισσότερο στρέφονται γιά τήν αναγνώριση πρός τά μέσα. Ἐμφανίζεται τότε ὡς ἀνάγκη νά παρουσιασθοῦν στόν ἴδιο τόν ἑαυτό τους ἀλάθητοι καί θαυμάσιοι. Κάθε ἀνεπάρκεια τήν αἰσθάνονται ὡς ταπείνωση.

Πλουτισμός καί φτώχεια

Τά αἰσθήματα τῆς ἀδυναμίας καί τῆς μειονεξίας μπορεῖ νά δημιουργήσουν στόν ἄνθρωπο τό πάθος γιά τήν ἀπόκτηση περιουσίας, ἀφοῦ ὁ πλοῦτος προσφέρει δύναμη καί κύρος. Τό ἀνορθολογικό πάθος γιά περιουσία εἶναι στόν πολιτισμό μας τόσο εὐρέως διαδεδομένο, ὥστε μόνο μέ τή σύγκριση μέ τούς άλλους πολιτισμούς μποροῦμε νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι δέν ἔχομε νά κάνομε μέ μιά γενική ἀνθρώπινη ὁρμή, ἀλλά μέ ἄγχος. Εἶναι παρατηρημένο ὅτι ἐλαττώνεται ἡ καταναγκαστική ὁρμή γιά περιουσία, μόλις μειωθεῖ ἡ ἐξαφανισθεῖ τό ἄγχος πού τήν προκαλεῖ.

Ὁ εἰδικός φόβος, ἐναντίον τοῦ ὁποίου καλεῖται νά μᾶς προστατεύσει ἡ περιουσία, εἶναι ὁ φόβος τῆς φτώχειας, τῆς στέρησης καί τῆς ἐξάρτησης ἀπό άλλους. Ὁ φόβος τῆς φτώχειας μπορεῖ ὡς μαστίγιο νά ὠθεῖ ἕνα ἄνθρωπο νά ἐργάζεται ἀδιάκοπα καί νά μή τόν ἀφήνει νά τοῦ διαφύγει καμιά εὐκαιρία νά κερδίσει χρήματα. Ὁ ἀμυντικός χαρακτήρας αὐτῆς τῆς ὁρμῆς φαίνεται ἀπό τήν ἀνικανότητα τοῦ ἀνθρώπου νά χρησιμοποιήσῃ τά χρήματα πού ἔχει κερδίσει, γιά νά ἀπολαύσῃ κάτι στή ζωή του.

Ἀρχιμ. Καλλίστρατος Ν. Λυράκης
τ. Ἱεροκῆρας Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΥΔΡΑΙΟΥ

Ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος ὁ Ὑδραῖος τιμᾶται στόν τρισυπόστατο Ἰ. Ναό μας, διότι τό δεξιό κλῖτος τοῦ Ναοῦ εἶναι ἀφιερωμένο σ' αὐτόν. Ἡ ἐορτή του, Πέμπτη 14 Νοεμβρίου, συμπίπτει μέ τήν ἐορτή τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Φιλίππου καί τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Τό Ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης 13 Νοεμβρίου, στίς 5⁰⁰ μ.μ., θά τελεσθῇ Μέγας Ἑσπερινός καί τό πρωΐ τῆς Πέμπτης 14 Νοεμβρίου πανηγυρική Θ. Λειτουργία 7⁰⁰-10⁰⁰ Στόν Ἑσπερινό ἀλλά καί στή Θ. Λειτουργία θά ἐκτεθοῦν εἰς προσκύνησιν τά Ἱερά Λείψανα τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου.

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Στήν **ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ** εἶναι ἀφιερωμένο τό δεύτερο παρεκκλήσιο μας, στόν περίβολο τῆς Ἐκκλησίας μας, δίπλα στόν Ἅγιο Νεκτάριο. Ἐκεῖ θά τελέσουμε τόν πανηγυρικό Ἑσπερινό τῆς ἐορτῆς της, στίς 5⁰⁰ τό ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 24 Νοεμβρίου. Τό πρωΐ τῆς Δευτέρας 25 Νοεμβρίου πανηγυρική Θ. Λειτουργία.

Μαχητικός αγώνας για τὰ Θρησκευτικά

Κράτος ἐν κράτει!

ΑΙΤΗΣΗ – ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ πού υποβλήθηκε μέ αρ. πρωτ. 20138/10-10-2013 στη Διεύθυνση Δ/βάθμιας Ἐκπαίδευσης Β΄ Ἀθήνας

Κύριε Προϊστάμενε,

Ὅπως σᾶς εἶναι γνωστό, ἤδη ἀπό τήν προηγούμενη σχολική χρονιά στό Λύκειο τῆς **Σχολῆς Μωραΐτη**, στό ὁποῖο ὑπηρετῶ, ὑπῆρξε στήν Β΄ καί Γ΄ τάξη ἓνας ἐξαιρετικά μέγάλος ἀριθμός παιδιῶν πού ζήτησαν καί πήραν ἀπαλλαγή ἀπό τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Ὅλοι τους, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἦσαν μαθητές οἱ ὁποῖοι στήν Α΄ Λυκείου παρακολούθησαν κανονικά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Αὐτό ὀφείλεται στό γεγονός, ὅτι ὁ Διευθυντής τοῦ Λυκείου, μέ ἔντυπο πού δόθηκε στούς μαθητές τῆς Α΄ καί Β΄ Λυκείου στό τέλος τῆς σχολικῆς χρονιάς (τό Μάιο) 2011-2012 γιά νά κάνουν τίς ἐπιλογές τους στίς κατευθύνσεις καί στά ἐπιλεγόμενα μαθήματα τῆς ἐπόμενης σχολικῆς χρονιάς 2012-2013, ζήτησε μεταξύ ἄλλων νά σημειώσουν ἂν πρόκειται νά παρακολουθήσουν τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν στήν ἐπόμενη σχολική χρονιά, ἢ ἂν πρόκειται νά ζητήσουν ἀπαλλαγή ἀπό τό μάθημα. Τήν ἐνέργεια αὐτή τήν πληροφορήθηκα ἀρχές Σεπτεμβρίου ἀπό τόν ἴδιο τόν Διευθυντή, ὁ ὁποῖος μαζί μέ τόν σημαντικά μειωμένο ἀριθμό τῶν παιδιῶν πού θά παρακολουθοῦσαν τό μάθημά μου ἀνακοίνωσε καί τήν ἀντίστοιχη μείωση τοῦ ὥραρίου μου. Ὅταν πλέον ἔγιναν οἱ αἰτήσεις ἀπαλλαγῶν καί εἶδα, ὅτι τὰ ἔντυπα τῶν αἰτήσεων ἀπαλλαγῆς δέν περιεῖχαν οὔτε καὶ ἐπίκληση λόγων συνείδησης, ἀπευθύνθηκα στίς 17/10/2012 στό ΥΠΕΠΘ στό Τμήμα Μαθητικῶν Θεμάτων. Σέ συζήτηση μέ τήν κ. Βάρλα, τήν Προϊσταμένη τοῦ τμήματος, πληροφορήθηκα ὅτι τό μάθημα εἶναι ὑποχρεωτικό γιά ὅλους τους Ὁρθόδοξους μαθητές καί ὅτι δυνατότητα ἀπαλλαγῆς ὑπάρχει μόνο γιά μαθητές πού εἶναι ἄθεοι, ἀλλόδοξοι ἢ ἐτερόθρησκοι.

Ἐπίσης, μοῦ ἐπισημάνθηκε, ὅτι στήν αἴτηση ἀπαλλαγῆς πρέπει ὅπωςδήποτε νά γίνει ἐπίκληση λόγων συνείδησης. Στή συνέχεια σέ συνάντηση μέ τό Διευθυντή τοῦ Λυκείου μας, τοῦ μετέφερα ὅλες αὐτές τίς πληροφορίες καί τοῦ παρέδωσα ἐπίσης τήν ἀπάντηση πού ἔδωσε στόν κ. Κουβέλη ή Ὑφυπουργός κ. Χριστοφιλοπούλου στή Βουλή (25/6/2010), ὅπου ὄχι μόνο ὑπογραμμίζεται ὁ ὑποχρεωτικός χαρακτήρας τοῦ μαθήματος, ἀλλά γίνεται ἀναφορά καί στήν κατάχρηση τῆς δυνατότητας ἀπαλλα-

γῆς ἀπό πολλούς Ὁρθόδοξους μαθητές, καταστρατηγῶντας μέ τόν τρόπο αὐτό «τὴν ἀρχὴ τῆς ἴσης ἀντιμετώπισης τῶν μαθητῶν» καί τὴν «ἀρχὴ τῆς ἴσης προσπάθειας γιὰ τὴν ἀπόκτηση ἀπολυτηρίου» (βλ. συνημμένο ἔντυπο 1). Στὴ συνέχεια, ἐπειδὴ ὁ Διευθυντὴς μοῦ εἶπε, ὅτι παίρνει ὁδηγίες ὄχι ἀπευθείας ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο ἀλλὰ ἀπὸ τὴ Δ/ση Δ/βάθμιας Ἐκπαίδευσης Β' Ἀθηνῶν, ὅπου ἐσεῖς εἶστε Προϊστάμενος, ἦρθα στὶς 23/10/2012 στὴν ὑπηρεσίᾳ σας καί ἐξέθεσα τὸ χειρισμὸ τοῦ ζητήματος τῶν ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν στὸ σχολεῖο μου ἀρχικὰ στὸν κ. Γκούρα καί τὴν κ. Ἄνθη, ὑπεύθυνη ἐπὶ μαθητικῶν θεμάτων, καί σέ σᾶς προσωπικά σέ μία πολὺ σύντομη συνάντηση πού εἶχα μαζί σας. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν ἤδη προχωρημένη ἡ σχολικὴ χρονιά καί δέν ἤθελα νὰ προκαλέσω ἀναστάτωση στὸ σχολεῖο μου, δέν ἔκανα ἐπὶ πλέον ἐνέργειες, ἔχοντας τὴν ἐλπίδα ὅτι τὴν ἐπόμενη σχολικὴ χρονιά θὰ ὑπῆρχε ἡ ἐπιστροφή στὴν νομιμότητα στὸ θέμα αὐτό.

Ἀλλὰ, ὅπως διαπιστώνω τώρα, δέν ἔχει ἐπέλθει στὸ σχολεῖο μου καμία ἀλλαγὴ στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Τό μαρτυροῦν τόσο τὸ ἔντυπο ἐπιλογῶν πού δόθηκε στὶς 15 Μαΐου, στὸ τέλος τῆς σχολικῆς χρονιάς 2012-2013, στοὺς μαθητές τῆς Α' Λυκείου (συνημμένο ἔντυπο 2), ὅπου παρουσιάζεται πάλι ἡ περσινὴ ἐπιλογή γιὰ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν (ἐπιλογή γ) πού ἐξέθεσα παραπάνω, ὅπως καί τὸ ἔντυπο τῆς Αἴτησης Ἀπαλλαγῆς (συνημμένο ἔντυπο 3), τὸ ὁποῖο δόθηκε στὴν ἀρχὴ τῆς σχολικῆς χρονιάς (πρὶν ἐκδοθεῖ ἡ νέα ἐγκύκλιος στὶς 19-9-2013) καί στὸ ὁποῖο, ὅπως καί τὴν προηγούμενη σχολικὴ χρονιά, δέν ἀναφερόταν κἂν σέ λόγους συνείδησης.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λυκείου, λοιπόν, ὄχι μόνο δέν ἐνημέρωσε τὰ παιδιά σχετικὰ μέ τὸν ὑποχρεωτικὸ χαρακτήρα τοῦ μαθήματος γιὰ τοὺς Ὁρθόδοξους μαθητές, οὔτε πολὺ περισσότερο ἠλεγξε τίς αἰτήσεις ἀπαλλαγῆς, ἐάν ὄντως συντρέχουν λόγοι γιὰ τὴν ἀπαλλαγὴ τοῦ μαθητῆ, δηλ. ἂν εἶναι ἄθεος, ἀλλόδοξος ἢ ἐτερόθρησκος, ὅπως εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ κάνει (βλ. συνημμένο ἔντυπο 4: Απόφαση Διοικητικοῦ Ἐφετείου Χανίων 115/2012, σ. 24-26). Ἡ μόνη του ἐπιδίωξη ἦταν νὰ ὠθεῖ κυριολεκτικὰ τοὺς Ὁρθόδοξους μαθητές, διευκολύνοντάς τους μέ κάθε δυνατό τρόπο, στὴν ἀπαλλαγὴ. Αὐτὸ μαρτυρεῖ καί ἡ «προσωρινὴ ἀπαλλαγὴ» πού παρείχε καί πέρσι καί φέτος μέ τὴν ἀπλὴ προφορικὴ δήλωση τῶν μαθητῶν, ὅτι πρόκειται νὰ ζητήσουν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν.

Δηλαδή, στὴν ἀρχὴ τῶν μαθημάτων, τὸν Σεπτέμβριο, πρὶν γίνουν οἱ δηλώσεις ἀπαλλαγῆς, ἀνάλογα μέ τὴν προφορικὴ δήλωση τῶν μαθητῶν, τοὺς ἔστελνε στὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἢ τοὺς ἀπασχολοῦσε μέ διαφορετικὸ τρόπο ἢ ἀκόμη τοὺς ἔδιωχνε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ὅπως ἔγινε φέτος στὴν Γ' Λυκείου, μέ τὰ ἐξῆς λόγια: Ὅποιος δέν πρόκειται νὰ κάνει Θρησκευτικά μπορεῖ νὰ πάει σπίτι. Αὐτὸ μοῦ μετέφεραν τὰ παιδιά, τὰ

όποια «ἐπέλεξαν» νά δηλώσουν ὅτι παρακολουθοῦν τό μάθημα, κατά τήν πρώτη ὥρα τοῦ μαθήματος. Μάλιστα, τοὺς εἶχε σχηματιστεῖ ἡ ἐντύπωση ἀπό τὰ λεγόμενα τοῦ Διευθυντῆ, ὅτι ὅσοι δέν θά κάνουν Θρησκευτικά θά ἔχουν αὐτή τήν ὥρα ἐλεύθερη καί μποροῦν, ἀφοῦ πρόκειται γιά τήν 7η ὥρα, τήν τελευταία ὥρα τῆς Παρασκευῆς, νά πᾶνε σπίτι. Γί' αὐτό καί τὰ παιδιά μου ζήτησαν, ἂν εἶναι δυνατό, νά μεταφέρουμε τήν ὥρα αὐτή σε ἄλλη μέρα, ὥστε καί ἐκεῖνοι τήν Παρασκευή νά εἶναι ἐλεύθεροι πιό νωρίς. Τό ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν φέτος ἦταν σ' αὐτή τήν πρώτη φάση τῶν ἀπαλλαγῶν (πρίν τήν νέα ἐγκύκλιο), ὅτι στήν Β' Λυκείου περίπου τό 60% τῶν μαθητῶν εἶχε ζητήσει ἀπαλλαγή ἀπό τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, ἐνῶ πέρσι περίπου τό 99% τῶν ἰδίων παιδιῶν παρακολούθησε τό μάθημα. Στήν δέ Γ' Λυκείου αὐτοί πού εἶχαν ζητήσει ἀπαλλαγή ἀποτελοῦσαν περίπου τό 97%. Καί αὐτοί οἱ μαθητές σέ ποσοστό περίπου 98-99% στήν Α' Λυκείου εἶχαν παρακολουθήσει κανονικά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν.

Όταν ἐκδόθηκε ἡ νέα ἐγκύκλιος γιά τίς ἀπαλλαγές ἀπό τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, ζήτησα ἀπό τόν Διευθυντή νά μιλήσω στούς γονεῖς ὅπως καί στά παιδιά γιά τό θέμα αὐτό. Ἡ ἰδιοκτήτρια τοῦ σχολείου δέν μοῦ ἐπέτρεψε νά μιλήσω στούς γονεῖς, ὁ Διευθυντής ὁμως μοῦ ἐπέτρεψε νά μιλήσω στά παιδιά. Ἐνημέρωσα τόσο τὰ παιδιά τῆς Β' ὅσο καί τῆς Γ' Λυκείου γιά τόν ὑποχρεωτικό χαρακτήρα τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν γιά τοὺς Ὁρθόδοξους μαθητές καί ὅτι τό δικαίωμα τῆς ἀπαλλαγῆς γιά λόγους θρησκευτικῆς συνείδησης παρέχεται μόνο σέ μή Ὁρθόδοξους μαθητές, οἱ ὁποῖοι ὁμως, προκειμένου νά ἀπολαύσουν αὐτό τό δικαίωμα, πρέπει νά ἐπικαλοῦνται αὐτούς τοὺς συγκεκριμένους λόγους συνείδησης, ὅτι δηλαδή εἶναι ἄθεοι, ἀλλόδοξοι, ἢ ἑτερόδοξοι ἢ τουλάχιστον ὅτι δέν εἶναι Χριστιανοί Ὁρθόδοξοι (βλ. σχετικά τήν Απόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Ἐφετείου Χανίων 115/2012, σ. 12-13 καί 24-26). Ἦταν δέ πολύ χαρακτηριστική ἡ ἐρώτηση μιᾶς μαθήτριας τῆς Β' Λυκείου: Ἐφόσον ἔχει ἔτσι τό θέμα, γιατί μᾶς ἔβαλε τό σχολεῖο τό Μάιο (βλ. συνημμένο ἔγγραφο 2) νά ἐπιλέξουμε, ἐάν θέλουμε νά κάνουμε τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἢ ὄχι; Ἡ συζήτηση αὐτή τόσο στήν Β' ὅσο καί στήν Γ' Λυκείου ἔδειχνε καθαρά, ὅτι οἱ μαθητές δέν ἔχουν πρόβλημα μέ τό μάθημα, ἀλλά ἐπιθυμοῦν ἀπλῶς, ἀπαλλασσόμενοι ἀπό τό μάθημα αὐτό, νά ἐξοικονομοῦν χρόνο γιά τήν καλύτερη προετοιμασία τους γιά τίς Πανελλαδικές Ἐξετάσεις στή Γ' Λυκείου (κατά τή διάρκεια τῆς προηγούμενης σχολικῆς χρονιάς οἱ μαθητές τῆς Γ' Λυκείου πού εἶχαν ἀπαλλαγεῖ ἀπό τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν μελετοῦσαν τήν ὥρα αὐτή θέματα πού τοὺς εἶχαν δοθεῖ ἀπό τοὺς καθηγητές πού δίδασκαν μάθημα κατεύθυνσης στό τμήμα τους). Στή συνέχεια ἐξήγησα στούς μαθητές, ὅτι σύμφωνα μέ τήν νέα ἐγκύκλιο φέρω καί ἐγώ ὡς διδασκων

καθηγητής ένα μέρος της ευθύνης για την έγκριση των Υπεύθυνων Δηλώσεων που ένδεχομένως θα υποβάλουν για την απαλλαγή τους από το μάθημα των Θρησκευτικών, επειδή καλούμαι να «προσυπογράψω» τις δηλώσεις αυτές. Τους δήλωσα ότι ή συνειδήσή μου δεν μου επιτρέπει να εγκρίνω με την υπογραφή μου δηλώσεις Ορθόδοξων μαθητών που για λόγους θρησκευτικής συνείδησης ζητούν απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών, επειδή δεν νοείται Ορθόδοξος μαθητής να προβάλλει λόγους θρησκευτικής συνείδησης προκειμένου να απαλλαγεί από το μάθημα του πνευματικού καταρτισμού του!

Μετά από αυτή μου τη δήλωση – δέσμευση απέναντι στα παιδιά ο Διευθυντής του Λυκείου επικοινωνήσε με το Υπουργείο από το οποίο, σύμφωνα με τα λεγόμενά του και την ανακοίνωση που έκανε στη συνέχεια και στους μαθητές, πληροφορήθηκε, ότι ο διδάσκων εκπαιδευτικός δεν προσυπογράφει τις Υπεύθυνες Δηλώσεις, αλλά απλώς του ανακοινώνονται τα ονόματα των απαλλαγέντων μαθητών. Αυτό και έφηρμοσε στη συνέχεια. Παρά, όμως, τις ενέργειες αυτές του Διευθυντή, οι αριθμοί των απαλλαγών που έχει εγκρίνει διαφοροποιούνται αρκετά από τους προηγούμενους. Τώρα στη Β' Λυκείου κινούνται στο 31% και στη Γ' Λυκείου στο 68%.

Κύριε Προϊστάμενε, το θέμα αυτό κατά την άποψή μου είναι ιδιαίτερα σοβαρό, διότι:

Α. Μέ το χειρισμό που κάνει η Διεύθυνση του σχολείου μου στο ζήτημα των απαλλαγών από το μάθημα των Θρησκευτικών στις τάξεις Β' και Γ' Λυκείου, διδάσκει στους μαθητές εμπρακτα, παρότι ταγμένη να παρέχει παιδεία:

1. Την περιφρόνηση του Συντάγματος, άρθρο 16 παρ. 2, σύμφωνα με το οποίο σκοπός της παιδείας που παρέχεται στα σχολεία είναι μεταξύ των άλλων και η ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης. Καί ως εκ τούτου τόσο η διδασκαλία όσο και η παρακολούθηση του μαθήματος για μαθητές που ανήκουν στην Ορθόδοξη Εκκλησία είναι υποχρεωτική (βλ. Απόφαση Διοικητικού Έφετείου Χανίων 115/2012, σ. 13-14 και σ.19, όπου αναπτύσσεται η σχετική νομοθεσία).

2. Την καταστράτηγηση του άρθρου 4 παρ.1 του Συντάγματος περί ισότητας των Ελλήνων, επειδή με το χειρισμό των απαλλαγών που γίνεται στις τάξεις Β' και Γ' του Λυκείου μας δημιουργείται μία τάξη μαθητών σαφώς ευνοημένων έναντι των υπόλοιπων Ελλήνων Ορθόδοξων μαθητών (βλ. και την ανωτέρω απάντηση της Υφυπουργού κ. Χριστοφιλοπούλου στη Βουλή στον κ. Κουβέλη).

3. Την εξαπάτηση με «ψευδές δημόσιο έγγραφο» (βλ. Απόφαση Διοικητικού Έφετείου Χανίων 115/2012, σ. 25), στην οποία οδηγούνται από τη Διεύθυνση του σχολείου εν προκειμένω με την Υπεύθυνη Δήλω-

ση πού υποβάλλουν για την ἀπαλλαγή τους ἀπό τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν οἱ Ὁρθόδοξοι μαθητές, ἐάν εἶναι ἐνήλικοι, ἢ ἄλλως οἱ γονεῖς τους, ἀφοῦ στήν περίπτωση αὐτή δέν ὑφίσταται δικαίωμα ἀπαλλαγῆς.

Β. Μέ τήν ἀπλῇ ἀνακοίνωση τῶν ὀνομάτων στόν διδάσκοντα καθηγητή ὁ Διευθυντής τοῦ σχολείου μου **διέστρεψε τήν Ἐγκύκλιο** μέ ἀριθ. πρωτ. 133099/Γ2 τῆς 19/09/2013 τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας καί Θρησκευμάτων πού ἀναφέρει ρητῶς, ὅτι «ή παραπάνω Ὑπεύθυνη Δήλωση τοῦ ν. 1599/1986 ... παραλαμβάνεται ἀπό τό Διευθυντή τοῦ σχολείου ...καί προσυπογράφεται ἀπό τό διδάσκοντα ἐκπαιδευτικό». Ἐπίσης, ὡς πρός τήν διαδικασία πού πρέπει νά ἀκολουθεῖται γιά τήν χορήγηση τῆς ἀπαλλαγῆς παραπέμπει ἡ ἐγκύκλιος –προκειμένου γιά τήν Δευτεροβάθμια Ἐκπαίδευση– στό π.δ. 104/1979, ὅπου σημειώνεται κατὰ λέξη στό ἄρθρο 22 παρ. 2: «Ἐπί τῆς ... αἰτήσεως ἀποφαίνεται ὁ Διευθυντής τοῦ σχολείου μετά τοῦ κατὰ περίπτωσιν ἀρμοδίου διδάσκοντος καθηγητοῦ, συντασσομένης σχετικῆς πράξεως εἰς τό βιβλίον πράξεων τοῦ Συλλόγου τῶν Διδασκόντων».

Καί ἀναρωτιέμαι: Πῶς ὅλα αὐτά γιά τόν Διευθυντή τοῦ σχολείου μου, μπορεῖ νά σημαίνουν, ὅτι ἔχει χρέος ἀπλῶς νά ἐνημερώνει τόν διδάσκοντα ἐκπαιδευτικό, μέ τό νά τοῦ ἀνακοινώνει τά ὀνόματα τῶν ἀπαλλαγέντων ἀπό τό μάθημά του, χωρίς νά ἔχει λάβει καμία τέτοιου εἶδους γραπτή ὁδηγία ἢ διευκρίνιση; Τελικά, ὁ Διευθυντής τοῦ σχολείου μου ὄχι μόνο δέν τηρεῖ τίς ὁδηγίες πού ἔχει λάβει μέ τήν ἐγκύκλιο, ἀλλά ἐκθέτει ἐπιπλέον καί τόν ἴδιο τόν κ. Ὑπουργό στούς μαθητές καί τούς γονεῖς τους, σάν νά μή ξέρει τί λέει, σάν νά γράφει ἄλλα ἀντ' ἄλλων.

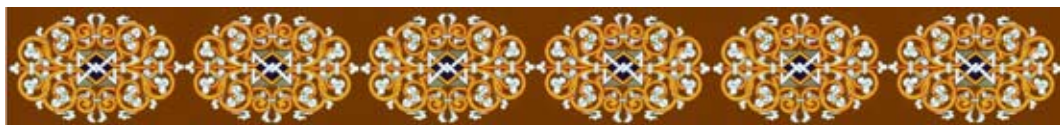
Ἐπίσης, κ. Προϊστάμενε, ἰδιαίτερα σοβαρό κρίνω καί τό ἐξῆς: Τό σχολεῖο μου, χωρίς νά λάβει ὑπόψη του τό ὥρολόγιο πρόγραμμα διδασκαλίας πού ἔχει ὑποχρέωση νά ἐφαρμόσει, ἔχει προβεῖ ἐντελῶς αὐθαίρετα στή μείωση τῶν ὥρῶν διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν. Ἀπό δίωρο πού προβλέπεται τόσο στήν Α' ὅσο καί στήν Β' Λυκείου τό ἔχει κάνει μονόωρο, ἐκδηλώνοντας, προφανῶς καί μέ τήν ἐνέργεια αὐτή τήν περιφρονητική του διάθεση πρός τό μάθημα αὐτό. Καί ὁ Διευθυντής, παρά τή διαμαρτυρία μου, ἀρνεῖται νά τό κάνει πάλι δίωρο.

Γι' αὐτό σᾶς παρακαλῶ νά ἐνεργήσετε τά δέοντα, προκειμένου νά ἀποκατασταθεῖ ἡ νομιμότητα.

Λέων Μπράνγκ

Δρ. Θεολογίας

Σημείωση: Τό θέμα τοῦ ὥραριου στήν Α' καί Β' Λυκείου, χάρις στήν σχεδόν ἄμεση ἐπέμβαση τῆς Δ/σης Δευτεροβάθμιας Ἐκπαίδευσης Β' Ἀθήνας, ἔχει ἤδη διευθετηθεῖ ἀπό τήν Δευτέρα 21.10.2013.

Στὴν ἀσέβεια τῆς καταργήσεως τῆς Κυριακάτικης ἀργίας:

ΓΙΑΤΙ ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΙΕΡΕΙΣ ΔΕΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ ΜΑΣ;

Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ κατήκηση τοῦ πιστοῦ λαοῦ καὶ ὁ ἁγιασμός του εἶναι τὸ ἐπίκεντρο τῆς ἀποστολῆς μας. Δέν μπορεῖ ὅμως νά περιορισθοῦμε σ' αὐτά.

Καλούμεθα νά εἴμαστε Πατέρες. Καὶ ὁ πατέρας εἶναι πατέρας σέ ὅλους τούς τομεῖς καί σ' ὅλες τίς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς. Ὅπως ὁ φυσικός πατέρας δέν περιορίζεται στό νά διδάσκη τὰ παιδιὰ του μέ τόν λόγο μόνο, ἀλλὰ πρέπει κυρίως ἐμπράκτως νά δίνη τὸ παράδειγμα, ἄλλοτε προστατεύοντάς τα καί περιορίζοντάς τα καί ἄλλοτε ὑποκινώντας τα καί ἐνθαρρύνοντάς τα. Ἔτσι ὀφείλει νά πράξη καί ὁ πνευματικός πατέρας.

Ἀπό σήμερα, 1η Κυριακὴ τοῦ Νοεμβρίου 2013, ἀρχίζει ἡ δοκιμαστικὴ φάση ὁπὼ Κυρακῶν μέ ἀνοικτὰ τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα παράλληλα μέ τὴν ἔναρξη ἐκπτώσεων, ὡς ἓνα ἐπὶ πλέον δόλωμα, γιὰ νά αὐξηθῇ ἡ πιθανότητα νά “τσιμπήσῃ” ὁ λαός. Καὶ ὁ νομοθέτης (ἢ καλύτερα νά λέγαμε νομοδιαστρεβλωτής) ἐπικαλεῖται τὸ ψεύτικο ἐπιχείρημα πὼς πιέζει ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση σ' αὐτὴ τὴν κατεύθυνση καί πὼς δέν μπορεῖ μόνο ἡ Ἑλλάδα νά μείνῃ ὀπισθοδρομικὴ.

Γιὰ νά σοβαρευθοῦμε λιγάκι! Ἐνῶ στὴν δῆθεν συντηρητικὴ χώρα μας γίνεται συζήτηση γιὰ τὴν πλήρη ἀπελευθέρωση τοῦ ὥραριου καί τὸ ἄνοιγμα ὅλες τίς Κυριακές, στὴν “προοδευτικὴ” Γερμανία διεξάγεται καυγὰς γιὰ τὸ ἄνοιγμα τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων γιὰ τρεῖς (!) Κυριακές τὸ χρόνο, καί μάλιστα μέ πρωταγωνιστὴ ἓναν ρωμαιοκαθολικὸ ἱερέα.

Στὴ μικρὴ ἐπαρχιακὴ πόλιν Μπρούχσαλ τῆς νοτίου Γερμανίας ἀπὸ τὸ 1997 προσπαθεῖ ὁ ἱερέας Dr. Jörg Sieger νά ἀποτρέψῃ τὸ ἄνοιγμα τῶν καταστημάτων δύο συγκεκριμένους Κυριακές τὸ χρόνο, τὴν Κυριακὴ πρὸ τῶν Χριστουγέννων γιὰ διευκόλυνση τῆς δωραγορᾶς καί ἄλλη μιὰ Κυριακὴ κατὰ τὴν διάρκεια ἐμποροπανηγύρεως.

Φέτος προσπάθησε ὁ ἐμπορικός σύλλογος νά ἐφαρμόσῃ μιὰ

ἐπὶ πλέον ἀνοιχτή Κυριακή σίς 29 Δεκεμβρίου. Ἡ ἀντίδραση τοῦ ἱερέως ἦταν ἄμεση: Σέ κηρυγμά του σίς 13/10/2013 κατηγόρησε τόν ἐμπορικό σύλλογο καί τίς τοπικές ἀρχές γιά προσπάθεια συστηματικῆς ἀποχριστιανοποιήσεως τῆς κοινωνίας καί γιά τό ὅτι ἀποτρέπουν μέ αὐτό τό δόλιο τρόπο τούς πιστούς ἀπό τόν ἐκκλησιασμό τῆς Κυριακῆς. Δήλωσε ἐπὶ πλέον, ὅτι στήν περίπτωση πού δέν ἀκυρωθῇ ἡ ἀπόφαση θά χτυπήσῃ ἐκείνη τήν Κυριακή συνεχῶς τίς καμπάνες καί θά βγῇ κρατῶντας λάβαρο καί Σταυρό στήν ἀγορά, μέ τήν ἐλπίδα πῶς δέν θά εἶναι μόνος του.

Τό ἀποτέλεσμα: Δύο μέρες ἀργότερα ἔγραψε μιά τοπική ἐφημερίδα σχετικό ἄρθρο μέ τίτλο «Ἡ δήμαρχος ἔβαλε τήν οὐρά κάτω ἀπό τά σκέλη της καί ὑποχώρησε». Σέ σειρά ἄρθρων κατηγορήθηκε ὁ ἐν λόγω ἱερέας ὡς φονταμενταλιστής, ὁ ὁποῖος θέλει νά ἀναβιώσῃ τόν μεσαίωνα καί τήν ἱερά ἐξέταση. Οἱ ἀρθρογράφοι στράφηκαν ἐναντίον τῆς ἐκκλησίας καί ἐναντίον κάθε κρατικῆς ἐνισχύσεώς της.

Παρά ταῦτα οἱ κατηγορίες τους ἔπεσαν στό κενό. Ὁ συγκεκριμένος ἱερέας ἐπέτυχε. Μόνο πού αὐτή τήν ἐπιτυχία δέν ἤθελαν νά τοῦ τήν ἀναγνωρίσουν οἱ προοδευτικοί καί ἐκοσμικευμένοι πολῖτες, μέ ἀποτέλεσμα πολλοί νά ἐπιστρατεύσουν διάφορα ἄλλα, μή θρησκευτικά ἐπιχειρήματα, γιά νά δικαιολογήσουν, γιατί δέν πρέπει νά ἀνοίξουν τά καταστήματα τήν Κυριακή 29 Δεκεμβρίου.

Καί ὅλα αὐτά συνέβησαν σέ μιά χώρα, πού ἡ ἐκκλησία ἔχει τεθῇ οὐσιαστικά ἐκτός τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, πρᾶγμα, τό ὁποῖο φαίνεται μεταξύ ἄλλων καί στήν φράση τοῦ ἱερέως στό κήρυγμά του, ὅτι ἐλπίζει πῶς δέν θά εἶναι μόνος του κατά τήν διαμαρτυρία στήν ἀγορά. Σέ μᾶς συμβαίνει τό ἀντίθετο: ὁ πιστός λαός περιμένει νά τόν ἐνισχύσουν καί νά τόν ἐνθαρρύνουν οἱ Πατέρες του, καί ἐμεῖς ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον περιοριζόμαστε σέ μιά λεκτική διαμαρτυρία “εὐγενικοῦ” τύπου, μέσω κάποιου ἄρθρου ἢ κάποιας ἐπιστολῆς, πάντως ὄχι δυναμικοῦ καί ἐμπράκτου τύπου.

Τί, ἀλήθεια, θά ἀπολογηθοῦμε γιά αὐτή τήν χλιαρότητά μας;

π. Γεώργιος Χάας

Ἀρχίζοντας....

Μικρά σχόλια στό ΙΑ΄ Ἑωθινό (Ἰω. 21, 15-25)

Κυριακή ἐντολή στόν Ἀπόστολο Πέτρο, “**βόσκε τά ἀρνία μου.... ποιῶμαινε τά πρόβατά μου..**”(στ. 15-16), διαχρονικά ἀπευθύνεται στόν καθένα μας, ποιμένα ἢ πιστό, πού αὐτές τίς ὥρες, τοῦ Κυριακάτικου Ἑωθινοῦ, συγυρίζει τόν ἑαυτό του ὥστε νά εἰσέλθει στό τῆς Διακονίας του μέγα Μυστήριο: δηλαδή στό κορυφαῖο τῆς Εὐχαριστίας.

Τό χαρακτηριστικό πάντως εἶναι, πώς μέ τά λόγια αὐτά κλείνει, ὄχι μόνον ὁ κύκλος τῶν Ἑωθινῶν, ὅπου εἶναι φυλαγμένα τά στερνά τοῦ Ἀναστάντος Ἰησοῦ Χριστοῦ λόγια, ἀλλά πάνω ἀπ’ ὅλα, τό ἴδιο τό Εὐαγγέλιο: κλείνει δηλαδή ὁ κύκλος τῆς διδαχῆς καί ἀρχίζει τό στάδιο τοῦ ἀγῶνα· τοῦ ἀγῶνα πού ὀριοθετεῖται στίς ἐξῆς παρακλήσεις Του– παραγγέλματα: “**ποιῶμαινε**”, “**βόσκε**”. δηλαδή, καθοδήγα τά πρόβατά μου σέ τόπους ὅπου ὑπάρχει ἡ γνήσια καί ἀνόθευτη τροφή. Ἀλήθεια, πού; Τό ἐρώτημα εἶναι δύσκολο ν’ ἀπαντηθεῖ, ἰδιαίτερα στίς μέρες μας, πού ὁ ἀτομικισμός καί ἡ κυριαρχία τῆς εἰκόνας, ὁδηγεῖ τά πράγματα σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε κάποιοι ἀπό τούς ποιμένες, ἀπό τή μιά νά νομίζουν ὅτι προσφέρουν διακονία, ἐνῶ στήν ἀλήθεια ποιμαίνουν μόνο τούς ἑαυτούς τους καί δέν τό καταλαβαίνουν. Ἀπό τήν ἄλλη πάλι, ὑπάρχουν καί ἄλλοι, πού ἀναζητοῦν πρόβατα, ἀφοῦ περίσσεψαν πιά τά ἐρίφια (Μτθ. 25, 33) καί δέν τά βρίσκουν. Γι’ αὐτό καί οἱ λίγοι πού στάθηκαν ὄρθιοι σ’ αὐτούς τούς χαλεπούς καιρούς, γιά νά διακονήσουν ὡς ποιμένες, ἔρχεται ὥρα πού ἀναρωτιοῦνται, ὅταν ἀφουγκράζονται τά παραπάνω λόγια τοῦ Ἀναστάντος: “Ποῦ εἶναι τά πρόβατα, Κύριε, γιατί περιπλανῶμαι καί ἀκόμα τά ψάχνω.....” (Κι ἀλήθεια, ἴσως περάσει μιά ὁλόκληρη ζωή, πού αὐτά, τά γνήσια πρόβατα δηλαδή, θά τ’ ἀναζητᾶς πάντα, καί μπροστά σου θά ἐμφανίζονται, πάλιν καί πολλάκις, τά ἐρίφια. Ὅποτε θά ξανασηκώσεις τό βλέμμα σου καί θά τόν ρωτήσεις: “Τά ἐρίφια, Κύριε, τί νά τά κάνω;” Ἡ, “ἡ μεταλλαγή τους πώς ἐπιτυγχάνεται, στ’ ἀλήθεια;)

Σπασμένος καθρέφτης ἡ ψυχὴ μας ἀπό τίς μέριμνες, παρατηρεῖ στά κομμάτια τῆς τῆς εἰδῶλα ἀκρωτηριασμένα καί προσπαθεῖ νά διακρίνει μέσα σ’ αὐτή τήν ὁμίχλη τῆς καθημερινότητας, ποιά τελικά εἶναι τά πρόβατα καί ποιά τά ἐρίφια· ὁδηγῶ ἔχοντας καί ἐργαλεῖο ἀνασυγκρότησης τοῦ εἶναι, πάντα τή φιλάνθρωπο διάθεση, ὥστε νά καταστεῖ δυνατή ἡ παρουσία

ένός μόνου ειδώλου στο κάτοπτρο τῆς ψυχῆς: τοῦ Προσώπου τοῦ “καλοῦ ποιμένος” (Ίω. 10,11) πού ξέρει νά ξεχωρίζει πρόβατα καί ἐρίφια, δίχως ν’ ἀδικεῖ κανένα.

“Βόσκε.....”. Κάπου-κάπου μέσα μας ἐπαναλαμβάνεται αὐτή ἡ φωνή, κι ἐμεῖς τότε ἀρχινᾶμε νά συνειδητοποιοῦμε πώς ἔχουμε ποίμνιο, πώς εἵμαστε ποιμένες. Γιατί μέχρι τότε οἱ ἀσχολίες μας περιστρέφονταν γύρω ἀπό τό ναρκισσιμό μας καί τήν, ὅσο γίνεται, μεγαλύτερη ἀνάγκη γιά ὑπερτροφία του. Ἄλλωστε, αὐτός εἶναι πού μεταθέτει τό εἰδικό βάρος τῆς ψυχῆς μας, ἀπό τήν προσφορά στήν αὐτοπροβολή. Ἴσως γιατί δέν ἔχουμε τήν ἀνάγκη νά μᾶς προσέξει ὁ Θεός. Ἐκτός κι ἂν αὐταπατώμεθα ὅτι ὁ Θεός χαρίζει δημοτικότητα καί χειροκροτήματα· καί τό χειρότερο, ὅτι μπορεῖ νά μᾶς προσέξουν οἱ γύρω μας, οἱ παραπέρα, γιατί αὐτό εἶναι τό ζητούμενο· ἐκτός τῶν ἄλλων δέ, νά μᾶς “προσέξουν” καί τά μέσα προβολῆς κι ἔτσι δίπλα στό μισόγυμνο μοντέλο ἢ τόν μοντέρνο ἀοιδό νά ποζάρουμε κι οἱ ἴδιοι, προβάλλοντας μ’ αὐτό τόν τρόπο τή ματαιότητά μας μέ ὅλα της τά συνακόλουθα. Πρᾶγμα ἐντελῶς ξένο καί παράδοξο στήν ἐκκλησιαστική παράδοση καί ζωή!

“Ποίμινε...” Ἀλήθεια, τί; Γιατί ποιμαντική σημαίνει τήν πνευματική καθοδήγηση, σέ μέρες, μάλιστα, πού οἱ πνευματικοί ὁδηγοί λιγόστεψαν, ἐπειδή λιγόστεψε κατὰ πολύ ἡ διάθεση γιά προσφορά. Λιγόστεψαν κι οἱ Γέροντες, γιατί λίγοι εἶναι ἐκεῖνοι πού ἐπιμένουν νά βυθίζονται σέ σκοτεινά σπήλαια ψυχῶν ἀνθρώπων/πιστῶν. Πιστῶν δηλαδή, οἱ ὅποιοι τούς πλησιάζουν μέ ἀναζητήσεις καί ἐρωτηματικά. (Ἀλήθεια, πώς νά συζητήσεις μέσα στήν πολύβουη πολιτεία μέ πρόσωπα πού ἔχουν ἀνάγκη τῆς προσοχῆς σου, ὅταν σέ διασπᾷ τό τηλέφωνο, τό ραντεβού μέ τόν ἐργολάβο γιά τήν κατασκευή κάποιου ἔργου, ἡ πίεση τῶν ἄλλων πού περιμένουν ἔξω κι ἐσύ νοιώθεις τόσο ἀποκαμμένος μέ τά τόσα πού σέ κύκλωσαν ὅλη τήν ἡμέρα; Γιατί δέν παύεις νά εἶσαι ἄνθρωπος μέ τρωτά σημεῖα καί ἀδυναμίες, καί κάπου χρειάζεται ἡ “κατάπαυσις” (πρβλ. Γεν.2,2), μέ μοναδικό σκοπό τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ εἶναι σου.....”Εστω καί μέ πληγές, ἂν χρειαστεῖ).

Ποίμινε, λοιπόν, καί βόσκε. Μέ προθυμία καί καλή διάθεση, ὅσο μπορεῖς....Καί μήν ξεχνᾷς: “Κύριος ποιμαίνει σε, καί οὐδέν σέ ὑστερήσει...” (Ψαλμ. 22,1) Κι οἱ μυριάδες ἅγιοι, πού βίωσαν μέ ἀνόθευτη πίστη τά παραπάνω, εἶναι τό τρανότερο παράδειγμά μας.

Σκόπελος, Τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, 2005, ἡ κλείνοντας τό 26ο ἔτος ἱερατικῆς διακονίας.

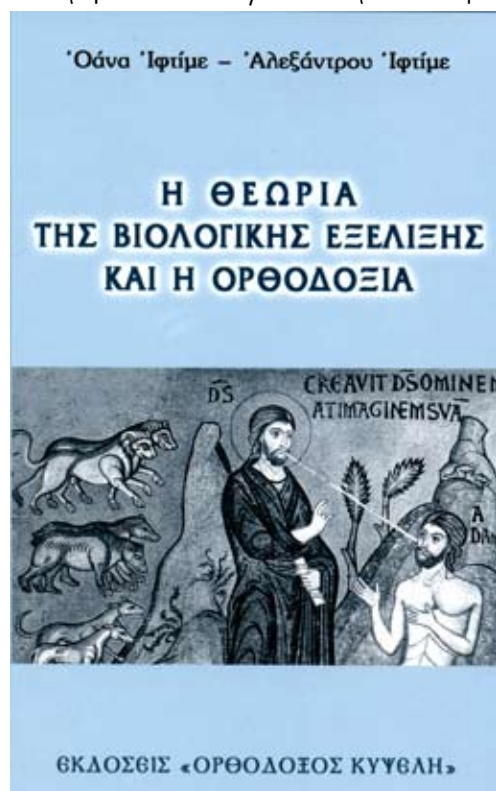
π. Κων. Ν. Καλλιανός

Ένα βιβλίο που συνιστούμε

Έξελικτισμός και Όρθοδοξία

Αυτό που καλείται θεωρία της βιολογικής εξέλιξης έπρεπε να είχε μείνει στην έπιστήμη ως μία υπόθεση που αποδεικνύεται ή που απορρίπτεται στη σφαίρα της έπιστημονικής σκέψης με τά συγκεκριμένα όργανα. Δυστυχώς, αντί αυτού αυτή ή θεωρία μεταμορφώθηκε σε μία ιδεολογία, με υποθέσεις που τίς μπέρδεψαν για αποδείξεις, πεποιθήσεις για έπιχειρήματα και τελικά παρουσιάστηκε ή φιλοσοφία ως έπιστήμη. Ένας τέτοιος μετασχηματισμός, ό οποίος είναι παράξενος και τελείως άκατάλληλος για τήν πραγματική, σωστή έπιστήμη, έγινε πραγματικότητα σε μία κοινωνία όπου ή άναμέτρηση του ύλισμου και του ιδεαλισμού ήταν όλο και περισσότερο έντονη, μέ έναν αίρετικό Χριστιανισμό που πολύ καιρό πρίν έχασε τή δύναμη από τό Άγιο Πνεῦμα να προσελκύσει τούς ανθρώπους στό Θεό και που

βρίσκεται όλο και περισσότερο άνίκανος να άντιμετωπίσει τήν ταχεία κοινωνική άνάπτυξη από τήν άποψη του πλούτου και της ύπερηφάνειας. Η ύπερηφάνεια και ή ύλιστική προκατάληψη του «νέου», «έξελιγμένου» άνθρωπου δέν είχε ήθικά έμπόδια στη μετατροπή της έπιστήμης σε scientism. Ένας εξέλισσόμενος κόσμος ήχησε σε μερικούς ως αυτόνομος κόσμος, ένας χῶρος όπου ό Θεός έγινε μία περιττή υπόθεση, σ' εκείνους τούς σύγχρονους Βαρλαάμ που άγνοούν τά στοιχειώδη γεγονότα ότι: λογικά μιλώντας, ή παρουσία μιᾶς ίκανότητας (άκόμη κι αυτή της εξέλιξης εάν ύπήρξε), δέν ύπονοεί άπαραιτήτως τήν άυτονομία από τόν Θεό και ότι ό Θεός είναι ύπερβατικός, δηλαδή μή ξεταστέος ή αποδείξιμος με τή λογική ή μέ έπιστημονικές μεθόδους.

Και έτσι, λίγο μετά άφότου ό Δαρβίνος διαμόρφωσε τούς πειραματικά μή

άποδεδειγμένους ισχυρισμούς του, ό ισχυρισμός του ότι «τά είδη μπορεί να έχουν εξέλιχθει» αλλοιώθηκε στό «τά είδη πρέπει να έχουν εξέλιχθει», δηλαδή, «τά είδη εξέλιχθηκαν». Η έξελικτική βιολογία γεννήθηκε αλλοιωμένη από μία τεράστια προ-

κατάληψη, ή υπόθεση μεταλλάχθηκε σέ δεδομένο καί ή πρακτική βιολογία άρχισε νά απεικονίζεται σ' αὐτόν τόν παραμορφωτικό καθρέφτη. Άπλᾶ γεγονότα δέν ἐξετάζονταν πλέον προκειμένου νά φανερωθεῖ ἔάν αὐτά χρησίμευαν ὡς ἀποδείξεις ἢ ὡς ἀπορρίψεις τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐξέλιξης, ἄλλα ἡ ὑπόθεση θεωρήθηκε ἔγκυρη ἐξ ὀρισμοῦ καί τὰ στοιχεῖα ἐξετάζονταν ἀπό αὐτή τήν προοπτική. Ἄς τό θέσουμε σέ ἀπλούς ὅρους δίνοντας ἕνα εὐκολο παράδειγμα γιά νά κατανοηθεῖ. Ἐάν κάποιος κοίταζε σέ διάφορους βράχους, αὐτοκίνητα ἢ κοντομάνικα μπλουζάκια παρόμοια τό ἕνα μέ τό ἄλλο σέ κάποιο βαθμό, ποτέ δέν θά προσποιοῦνταν, ὅτι αὐτά τά ἀντικείμενα ἐξελίχθηκαν τό ἕνα ἀπό τό ἄλλο μέ αὐτόματο μετασχηματισμό (μετατροπή). Ἐάν ἕνας ἐπιστήμονας ἐξέταζε ζῶα παρόμοια τό ἕνα μέ τό ἄλλο ἄβιαστα θά θεωροῦσε αὐτή τήν ὁμοιότητα μία ἀπόδειξη τῆς ἐξέλιξης, δηλαδή, μιᾶς αὐτόματης μετατροπῆς ἑνός εἴδους σ' ἕνα ἄλλο εἶδος. Μιά διαδικασία πού κανεῖς δέν εἶδε στήν πράξη ἄλλα θεωρεῖται ὡς δεδομένη, καί ἔτσι παρουσιάζεται στά σχολεῖα, στά μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης καί παντοῦ.

Φυσικά τά πράγματα μπορεῖ νά εἶναι πολύ πιό περίπλοκα ὅταν πρόκειται γιά τήν ἐξέταση τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν ἐξελικτικῶν καί τήν ἀκύρωση αὐτῶν ἕνα πρὸς ἕνα καί οἱ συζητήσεις μπορεῖ νά διαρκέσουν ὧρες, μέρες, χρόνια. Δουλεύουμε σ' αὐτό τό χῶρο ἀπό τό 2001, συγκεντρώνοντας πληροφορίες ἀπό χιλιάδες ἐπιστημονικές ἐκδόσεις, ἐξετάζοντας τά ἐπιχειρήματα τῶν ἐξελικτικῶν ὑπό τούς ὅρους τῆς ἐπιστημονικῆς ἀκρίβειας καί λογικῆς συνέπειας. Παρουσιάζουμε τήν μή ἔγκυρότητά τους, συμπεριλαμβανομένου αὐτοῦ τοῦ ἀποκαλούμενου «ἄμεσες ἀποδείξεις» τῆς ἐξέλιξης πού βρίσκονται ἐν δράσει, στήν πραγματικότητα μία συλλογή ἀπό προϊόντα τοῦ κλασικοῦ ἐξελικτικοῦ προδιατεθειμένου συλλογισμοῦ καί τῶν πειραματικῶν ἀντικειμένων (λάθη). Καθὼς ἀκολουθήσαμε τήν ἐπιστημονική ἐργασία μας προσέξαμε ἐπίσης τήν σύγχρονη συνέχεια τῆς «ἐξελικτικῆς ὑλιστικῆς ιδεολογίας», μέ τήν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση νά καταδικάζει μέ ἕναν τρόπο κατάλληλο γιά μία ὑλιστικὴ ἀναζήτηση πρωτοβουλιῶν, στοχεύοντας νά παρουσιάσει στοὺς ἀνθρώπους, κυρίως στό σχολεῖο, ἐναλλακτικές λύσεις στήν ιδέα ὅτι τὰ εἶδη ἐξελίχθηκαν. Ὅποιαδήποτε προσπάθεια νά φέρεis τόν Θεό τόν Δημιουργό στή συζήτηση χαρακτηρίζεται ὡς «θρησκευτικὴ ἀκρότητα», «συντηρητισμός», «σκοταδισμός» καί φυσικά ἐπικίνδυνο¹. Τόσο σημασία δίνουν γιά τήν ἀντικειμενικότητα καί τήν ἐλευθερία τοῦ λόγου καί τῆς συνείδησης σ' αὐτόν τόν σύγχρονο πολιτισμένο

1. Ὁ πόλεμος γιά τή θεωρία τῆς ἐξέλιξης καί τῶν ὑποστηρικτῶν της πολύ συχνά προερχόταν ἀπό τύπους θρησκευτικῶν ἀκροτητῶν πολύ στενά συνδεδεμένων μέ ἀκροδεξιὰ πολιτικά κινήματα. Τά κινήματα τῆς Δημιουργίας; Κατέχουν πραγματικὴ πολιτικὴ δύναμη. Τό γεγονός τοῦ θέματος, καί αὐτό ἔχει ἐκτεθεῖ σέ ἀρκετές περιπτώσεις, εἶναι ὅτι κάποιοι πού ὑποστηρίζουν τόν αὐστηρό creationism εἶναι ἀδύνατο ν' ἀντικαταστήσουν τή δημοκρατία μέ τή θεοκρατία: «Ἐάν ἐμεῖς δέν εἴμαστε προσεκτικοί, οἱ ἄξίες πού εἶναι ἡ βασικὴ οὐσία τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης θά εἶναι κάτω ἀπὸ τήν ἄμεση ἀπειλὴ δημιουργιστῶν φονταμενταλιστῶν (συντηρητικῶν). Εἶναι μέρος τοῦ ρόλου τῶν βουλευτῶν Συμβουλίου

δημοκρατικό κόσμο.

Έν πάσει περιπτώσει αυτός δέν είναι ό χώρος γιά μία συζήτηση σχετικά μέ τήν θεωρία τής εξέλιξης καί τής έπιστήμης καί οϋτε ακόμη σχετικά μέ τήν θεωρία τής εξέλιξης καί τήν κοινωνία γενικά. Έμεϊς δημοσιεύσαμε καί ελπίζουμε νά συνεχίζουμε νά δημοσιεύουμε, Θεοϋ θέλοντος, μερικά άλλα βιβλία πάνω σε τέτοια θέματα. Η παροϋσα εργασία έπικεντρώνεται στίς θεολογικές συνέπειες τής εξελικτικής υπόθεσης. Άναμεμειγμένη μέ τή θεολογία, ή εξελικτική υπόθεση παρήγαγε τήν theist evolutionism, μία σκέψη σύμφωνα μέ τήν όποία ό Θεός δημιούργησε ζωντανά όντα τά όποια έπακολούθως εξελίχθηκαν.

Παρακάτω ισχυριζόμαστε ότι από τίς έπιπτώσεις της αϋτή ή θεολογική άποψη έχει βαρύνουσα σημασία γιά τήν Όρθοδοξία, καθώς καταλήγει στό νά άρνεϊται τό γεγονός ότι ό ένσαρκωμένος Υίός τοϋ Θεοϋ μοιράζεται μέ τούς ανθρώπους άπ' όλες τίς χρονικές περιόδους καί τούς τόπους μία πραγματική σταθερή ανθρώπινη φύση. Έτσι άρνεϊται τό γεγονός ότι ή σωτηρία είναι προσιτή σ' όλόκληρό τό ανθρώπινο γένος. **(Πρόλογος Συγγραφών τοϋ Βιβλίου)***

τής Εϋρώπης νά αντιδροϋν προτοϋ είναι πολύ άργά». Συμβούλιο τής Εϋρώπης..... Άπόφαση 1580 (2007): Οί κίνδυνοι τοϋ δημιουργισμού στήν εκπαίδευση. <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/Adopted/ta07/ERES1580.HTM#1> στίς 23 Μαΐου 2013. Δείτε επίσης τήν έκθεση στήν όποία αϋτή ή άπόφαση αναφέρει: Ό Δαρβίνος πρότεινε στους ανθρώπους τής εποχής του μιά καινούρια υπόθεση πού αναφερόταν στήν εξέλιξη τών ειδών καί τών ανθρώπων. Οί εργασίες τοϋ σημαδεϋουν τό τέλος τής συμφωνίας ανάμεσα στή φυσική ίστορία καί τή Χριστιανική παράδοση, καθώς επίσης τή γέννηση άντί εξελικτικών κινήματων [...] Άπό τότε, ύπήρχαν δυό στρατόπεδα τά όποια ήταν αντιμετώπα τό ένα πρός τό άλλο: Έκείνοι οί όποιοι πείστηκαν ότι έπρεπε νά έναντιωθοϋν στόν Δαρβίνο γιά νά ύπερασπιστοϋν τή Χριστιανική θεολογία καί εκείνοι οί όποιοι νόμισαν ότι ή θεωρία τής φυσικής έπιλογής θά καθιστοϋσε τό ανθρώπινο είδος ικανό νά βάλει ένα τέλος γιά πάντα στά θεωρητικά θεμέλια τοϋ «θρησκευτικού σκοταδισμού». Μέ τό «creationism» σήμερα έμεϊς γινόμαστε μάρτυρες τής αύξης τών τρόπων σκέψης ή όποία—όσο καλύτερα επιβάλλουμε τό θρησκευτικό δόγμα— επιτίθεται στόν κύριο πυρήνα γνώσης τόν όποιο έμεϊς οικοδομοϋμε λίγο λίγο γιά τή φύση, τήν εξέλιξη, τήν προέλευσή μας καί τή θέση μας στό σύμπαν. Δέν μπορεί νά άμφισβητηθεϊ ότι αϋτό είναι μία σοβαρή έπίθεση στά ανθρώπινα δικαιώματα» (Doc 11375, 17. 09. 2007). «Οί κίνδυνοι τοϋ «creationism» στήν εκπαίδευση: Άναφορά έπιτροπή γιά τήν κουλτούρα (πολιτισμός) έπιστήμη καί εκπαίδευση». Rapporteur: Mrs Anne Brasseur, Luxembourg, ALDE. Available <http://www.assembly.coe.int/ASP/Doc/XreNiewHTML.asp?FileID=11751&Language=EN> accessed 23rd, 2013.

* Όλόκληρο τό παρουσιαζόμενο βιβλίο έχει μεταφράσει ό συνεφημέριός μας π. **Ήλίας Φρατσέας**.

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ ΠΟΠΟΒΙΤΣ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

Ὁ ὅσιος πατὴρ Ἰουστίνος Πόποβιτς γεννήθηκε στίς 25 Μαρτίου 1884 στήν πόλη Βράνε τῆς νοτίου Σερβίας. Ἐκοιμήθη ὁσιακά στίς 25 Μαρτίου τό 1979. Σπούδασε Θεολογία στή Σερβία, Ρωσία καί Ἀγγλία καί ἀνεκηρύχθη τό 1926 διδάκτωρ τῆς Θεολογίας ὑπό τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Τό 1935, ἐξελέγη ὑφηγητής καί μετά καθηγητής τῆς Δογματικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου. Τό 1945, ἐπικρατήσαντος τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος ὑπεχρεώθη νά ἐγκαταλείψει τό Πανεπιστήμιο καί ἔζησε στήν Ἱερά Μονή τῶν Ἀρχαγγέλων Τσέλε, κοντά στό Βάλιεβο ὡς πνευματικός, συνεχίζοντας ἐκεῖ, κάτω ἀπό δυσχερεῖς συνθῆκες, τό πνευματικό καί συγγραφικό του ἔργο.

Συνέγραψε τρίτομο ἔργο «Ὁρθόδοξος φιλοσοφία τῆς Ἀληθείας», τήν γνωστή Δογματική του, ἐπτά τόμους ἐρμηνεία τῆς Καινῆς Διαθήκης καί Δώδεκα τόμους Βίους Ἀγίων καί πολλά ἄλλα Θεολογικά καί Φιλοσοφικά. Ἐφέτος συμπληρώνονται τριάντα χρόνια ἀπό τήν ὁσιακή κοίμησή του. Θεωρεῖται ἀπό τοὺς μεγαλύτερους Θεολόγους τοῦ 20ου αἰῶνος, ἀκολούθησε κατὰ πάντα τήν Θεολογική ἐμπειρία καί ἄσκηση τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ κρυφή συνείδηση τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Πολλά βιβλία του ἔχουν μεταφραστεῖ στά Ἑλληνικά. Ἐνα λαμπρό ἄρθρο του γιά τήν θεωρία τῆς ἐξελίξεως παραθέτουμε κατωτέρω:

Ἡ Θεανθρώπινη ἐξέλιξη

Ζητᾶς νά σοῦ ἀπαντήσω στό ἐρώτημα, ἂν μπορεῖ ἡ ἐπιστημονική ἀντίληψη περὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου νά συνυπάρξει μέ τήν παραδοσιακή Ὁρθόδοξη αἴσθηση καί γνώση. Ἀκόμη, ρωτᾶς ποιᾶ, τό ποιᾶ εἶναι στήν περίπτωση αὐτή ἡ στάση τῶν Πατέρων καί γιά τόν ἂν ὑπάρχει γενικῶς ἡ ἀνάγκη γιά μία τέτοια συνύπαρξη. Μέ πολλή συντομία λοιπόν γράφω τά ἑξῆς:

Ἡ ἀνθρωπολογία τῆς Καινῆς Διαθήκης στήκει καί πίπτει

ἐπάνω στήν ἀνθρωπολογία τῆς Παλαιᾶς. Ὅλο τό Εὐαγγέλιο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὁ ἄνθρωπος εἰκόνα τοῦ Θεοῦ! Ὅλο τό Εὐαγγέλιο τῆς Καινῆς Διαθήκης ὁ Θεάνθρωπος εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου. Ὅ,τι ἐπουράνιο, θεῖο αἰώνιο, ἀθάνατο καί ἀμετάβλητο στόν ἄνθρωπο ἀποτελεῖ μέσα του τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τό θεοειδές τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτό τό θεοειδές στόν ἄνθρωπο κακοποιήθηκε μέ τήν ἐθελούσια ἁμαρτία ἐκείνου, μέ τήν σύμπραξη μέ τόν διάβολο, μέσω τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου ὡς ἀπόρροιας τῆς παραβάσεως. Γι' αὐτό καί ὁ Θεός ἔγινε ἄνθρωπος, γιά νά ἀνακαινίσει τήν ἐφθαρμένη ἀπό τήν ἁμαρτία εἰκόνα Του. Γι' αὐτό ἐνηνθρώπησε καί ἔμεινε στόν κόσμο τῶν ἀνθρώπων ὡς Θεάνθρωπος, ὡς Ἐκκλησία, γιά νά προσφέρει στήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τόν ἄνθρωπο, ὅλα τά ἀπαραίτητα μέσα, ὥστε αὐτός ὁ παραμορφωμένος θεόμορφος ἄνθρωπος νά μπορέσει μέσα στό Θεανθρώπινο σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήν βοήθεια τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων καί τῶν ἀρετῶν, νά ὠριμάσει «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. 4,13). Αὕτῃ εἶναι ἡ θεανθρώπινη ἀνθρωπολογία. Ὁ σκοπός τοῦ θεοειδοῦς ὄντος πού λέγεται ἄνθρωπος εἶναι ἕνας: νά γίνει σταδιακά τέλειος, ὅπως ὁ Θεός Πατήρ, νά γίνει Θεός κατὰ χάριν, νά ἐπιτύχει τήν θέωση, τήν θεοποίηση, τήν Χριστοποίηση, τήν Τριαδικοποίηση. Κατά τούς Ἁγίους Πατέρες, «Θεός ἐνηνθρώπησε, ἵνα ὁ ἄνθρωπος Θεός γένηται» (Μέγας Ἀθανάσιος).

Ὅμως οἱ ἀποκαλούμενες «ἐπιστημονικές» ἀνθρωπολογίες διόλου δέν ἀναγνωρίζουν τό θεοειδές τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως. Μέ αὐτό, ἀρνοῦνται προκαταβολικά τήν θεανθρώπινη ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος.

Ἄν ὁ ἄνθρωπος δέν ἀποτελεῖ τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τότε ὁ Θεάνθρωπος καί τό Εὐαγγελίό Του ἀποτελοῦν κάτι τό ἀφύσικο γιά ἕναν τέτοιο ἄνθρωπο, κάτι τό μηχανικό καί ἀπραγματοποίητο. Τότε ὁ Θεάνθρωπος Χριστός εἶναι ἕνα ρομπότ, πού κατασκευάζει ἄλλα ρομπότ. Ὁ Θεάνθρωπος γίνεται ἕνας δυνάστης, ἀφοῦ θέλει ἀπό τόν ἄνθρωπο, διά τῆς βίας, νά πλάσει ἕνα ὄν τέλειο, ὅπως ὁ Θεός. Στήν οὐσία μιλάμε γιά μία δικανική οὐτοπία, μία αὐταπάτη καί ἕνα ἀπραγματοποίητο «ἰδανικό». Στό τέλος τέλος, πρόκειται γιά ἕνα μῦθο, γιά μία ἀφήγηση.

Ἄν ὁ ἄνθρωπος λοιπόν, δέν εἶναι μία θεοειδής ὑπαρξη, τότε καί ὁ ἴδιος ὁ Θεάνθρωπος εἶναι περιττός, ἀφοῦ οἱ ἐπιστημονικές θεωρίες περί ἐξέλιξης δέν δέχονται οὔτε τήν ἁμαρτία, ἀλλά οὔτε καί τόν Σωτῆρα τῆς ἁμαρτίας. Στόν ἐπίγειο κόσμος τῆς «ἐξέλιξης» τά πάντα εἶναι φυσικά καί χῶρος γιά ἁμαρτία δέν ὑπάρχει. Γι' αὐτό καί εἶναι κωμικό νά γίνεται λόγος περί Σωτῆρος καί σωτηρίας, ἀπό τήν ἁμαρτία. Σέ τελική ἀνάλυση τά πάντα εἶναι φυσικά: ἡ ἁμαρτία, τό κακό καί ὁ θάνατος. Γιατί, ἂν ὅλα στόν ἄνθρωπο συμβαίνουν καί δίδονται ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐξέλιξης, τότε δέν ὑπάρχει κάτι τό ὁποῖο χρειάζεται νά σωθεῖ σέ αὐτόν, ἀφοῦ τίποτε τό ἀθάνατο καί ἀμετάβλητο δέν ἔχει μέσα του, παρά ὅλα εἶναι γήινα καί χοϊκά καί σάν τέτοια εἶναι παροδικά, φθαρτά καί νοητά.

Μέσα σέ ἕναν τέτοιο κόσμο τῆς «ἐξέλιξης» δέν ἔχει θέση οὔτε ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶναι τό σῶμα τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. Ἡ θεολογία πάλι ἡ ὁποία θεμελιώνει τήν ἀνθρωπολογία τῆς ἐπάνω στήν «ἐπιστημονική» θεωρία τῆς ἐξέλιξης δέν εἶναι τίποτε περισσότερο ἀπό μία αὐτοαναίρεση. Πρόκειται στήν οὐσία γιά θεολογία δίχως Θεό καί ἀνθρωπολογία δίχως ἄνθρωπο. Ἄν ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι ἡ ἀθάνατη αἰώνια καί θεανθρώπινη εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τότε ὅλες οἱ θεολογίες καί ὅλες οἱ ἀνθρωπολογίες δέν εἶναι παρά μία ἀνόητη φάρσα, μία τραγική κωμωδία.

Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία καί ἡ σχέση, πού ἔχουμε μέ τοὺς Ἁγίους Πατέρες, εἶναι ἡ ὁδός καί ἀνάβασή μας πρὸς τήν Θεανθρώπινη, τήν Ὄρθοδοξη Παναλήθεια. Αὐτό εἶναι κάτι, πού θέλει ἀνάλυση, εἶναι γιά ὅσους ἀσχολοῦνται μέ τά εὐαγγελικά ζητήματα ἐπάνω στόν πλανήτη. Ὅλα πάλι τά εὐαγγελικά προβλήματα ἐπικεντρώνονται οὐσιαστικά σέ ἕνα μόνο πρόβλημα, ἐκεῖνο τοῦ Θεανθρώπου. Μονάχα ὁ Θεάνθρωπος ἀποτελεῖ τήν λύση στό καθολικό αἵνιγμα πού λέγεται ἄνθρωπος. Δίχως Θεάνθρωπο καί ἔξω ἀπό τόν Θεάνθρωπο, ὁ ἄνθρωπος πάντα –συνειδητά ἢ ὄχι– μεταλλάσσεται σέ ὑπάνθρωπο, σέ ὁμοίωμα ἀνθρώπου, σέ ὑπεράνθρωπο, σέ διαβολάνθρωπο. Ἀπόδειξη καί ἀποδείξεις γιά τοῦτο; Ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους!

Σημείωση: Τό ἀνωτέρω κείμενο δημοσιεύθηκε ἀπό τόν μακαριστό **Ἀρχιμ. π. Μάρκον Μανώλην** στό Περιοδικό πού ὁ ἴδιος δημιούργησε, στά «**Ἐνοριακά Νέα**», τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Διονύσου Ἀττικῆς, στό τεῦχος Μαΐου 2009.

ΑΛΛΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟ ΜΟΡΦΩΜΕΝΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τά τελευταία χρόνια, ἀκοῦμε ὅλο καί περισσότερο τούς γονεῖς νά παρακινοῦν τά παιδιά τους νά μορφωθοῦν, νά μποῦν σέ μιά σχολή καί νά γίνουν ἐπιστήμονες. Καί ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι πολλά παιδιά τό καταφέρνουν. Ἔτσι, μετά ἀπό ἕναν τόσο πολύχρονο ἀγῶνα, κόπο, ἀγχος, μά καί δυσβάσταχτο κόστος γιά τόν γονέα, ὁ μαθητής θά φτάσει νά γίνει ἕνας τέλειος ἐπιστήμονας.

Ὅμως, σέ συζητήσεις πού παρευρίσκονται πολλοί νέοι πτυχιούχοι, δυστυχῶς διαπιστώνεται ὅλο καί περισσότερο ἡ ἔλλειψη τῶν γνώσεών τους, πέραν αὐτῶν τῆς ἐπιστήμης τους. Οἱ γνώσεις τους εἶναι ἀπό ἐλλειπεῖς ἕως ἀνύπαρκτες. Καί τό καταλαβαίνουν καί οἱ ἴδιοι κι αἰσθάνονται ἄσχημα.

Ἄραγε κατά πόσο εἶναι σωστό νά εἶναι κάποιος μόνον ἕνας ἐπιστήμονας; Δηλαδή ἕνας ἐξειδικευμένος ἐργαζόμενος πάνω σέ μία ἐπιστήμη; Λοιπές γνώσεις; Γνώσεις, ἄς ποῦμε, Ἱστορίας, Γεωγραφίας, Γλώσσας; Δέν ὀφείλει ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος νά ξέρει κάποια πράγματα γιά νά μπορεῖ νά σταθεῖ σέ ἕναν κύκλο καί μὴν ντροπιάζεται, μὴν ξέροντας τὴν Ἱστορία του, ἢ τὴν Γεωγραφία τοῦ τόπου του ἢ μὴν μπορῶντας νά χειριστεῖ τὴν Ἑλληνική του Γλῶσσα; Καί δυστυχῶς ἔχουμε πάμπολλα τέτοια θλιβερά παραδείγματα. Καί σοῦ λέει ὁ ἄλλος, μά καλά ὀλόκληρος ἐπιστήμονας καί δέν γνωρίζει πότε ἐγινε ἡ Μικρασιατική καταστροφή; Ἡ δέν ξέρει ποῦ εἶναι ὁ Νέστος ποταμός; Κι ἐδῶ εἶναι ἡ παρανόηση! Νομίζουμε ὅτι ὁ ἐπιστήμονας κατέχει καί τό ἀξίωμα τῆς μόρφωσης! Λάθος.

Ἄλλο ἱατρός καί ἄλλο μορφωμένος ἱατρός. Ἄλλο δικηγόρος καί ἄλλο μορφωμένος δικηγόρος. Ἄλλο πολιτικός μηχανικός καί ἄλλο μορφωμένος πολιτικός μηχανικός.

Ἡ λέξη μορφωμένος, βλέπετε, εἶναι ἐπίθετο καί ἀκολουθεῖ πάντα κάποιο οὐσιαστικό. Τό οὐσιαστικό μπορεῖ κάποιος νά τό κατέχει, πρέπει ὅμως, νά ἀποκτήσει καί τό ἐπίθετο. Δηλαδή ὄχι μόνο νά γνωρίζει τέλεια τὴν ἐπιστήμη του, ἀλλὰ ἐπιπλέον νά ἔχει γνώσεις καί σέ πολλά ἄλλα θέματα, καί ἔτσι νά μπορεῖ ὄχι μόνο νά μὴν ρεζιλεύεται, ἀλλὰ νά γίνεται καί στήριγμα καί ἀρωγός τῶν συνανθρώπων του καί, γενικά, τῆς κοινωνίας μέσα στὴν ὁποία ζεῖ. Καί αὐτό εἶναι χρέος κάθε ἐπιστήμονα,

τόν όποίο οί συμπολίτες του, έχουν περί πολλού.

Παλιά θυμάμαι, λέγαμε «αύτός είναι γιατρός» καί ήταν αυτόνόητο ότι πέραν τής έπιστήμης του ήταν γνώστης Ιστορίας, Γεωγραφίας, άκόμα καί τής αρχαίας Έλληνικής γλώσσας, Γραμματείας κλπ. Ήταν μορφωμένος μέ όλη τή σημασία τής λέξης. Καί όφειλε ως έπιστήμονας νά είναι πρώτα Έλληνας (καί μάλιστα Όρθόδοξος) καί μετά πολιτικός έπιστήμονας ή φυσικός ή ίατρός ή ότιδήποτε άλλο. Καί σέ αυτό φρόντιζε, τότε, ή Παιδεία. Βέβαια έπαιζαν ρόλο καί οί αρχές τής οίκογένειας, καί οί καθηγητές, καί ή θέληση του ίδιου του παιδιού! Όμως ή Παιδεία προσέφερε άπλετα τήν μόρφωση.

Τίς τελευταίες δεκαετίες αυτό χάθηκε. Ένώ τό παλιό Γυμνάσιο ήταν πηγή μόρφωσης, γνώσης, ήθους καί καλλιέργειας τής Έλληνορθόδοξης Παιδείας μας, τό νέο γυμνάσιο καί δή τό Λύκειο, ύποβιβάστηκαν κι έγιναν άπλῶ χῶροι συγκέντρωσης μαθητών, τούς όποίους εκπαιδεύουν στήν βαθμοθηρία, μέ σκοπό νά γίνουν έξειδικευμένοι εργάτες σέ κάποια έπιστήμη. Ποῦ είναι ή διάπλαση Έλληνορθόδοξων χαρακτήρων; Ποῦ είναι ή μετάδοση ήθους, φιλοπατρίας, γενναιότητας καί πολλῶν άλλων αρετῶν; Ποῦ είναι ή έμφύτευση τής αγάπης γιά τήν παράδοση, τίς ρίζες καί τούς προγόνους τῶν παιδιῶν μας; Ποῦ είναι τό «εὖ ζῆν»;

Τήν τέλεια τέχνη τής μόρφωσης πού κουβαλούσαμε από τήν αρχαία Ελλάδα μέχρι καί τά μέσα του 20ου αἰῶνα ως Έλληνες, μέσα σέ λίγες δεκαετίες τήν διαστρεβλώσαμε, τήν καταστρέψαμε καί επιτελοῦμε πλέον, τήν τέχνη τής παραμόρφωσης τῶν νέων μας.

Ό ιστορικός Στήβεν Ράνσιμαν, μᾶς λέει πῶς, στά χίλια διακόσια ἔτη τής Έλληνορθόδοξης αυτοκρατορίας μας (Βυζάντιο), ή εκπαίδευση ήταν τό ὑψηλότερο αγαθό. Ξεκινούσε από τήν ηλικία τῶν ἑξι ἐτῶν μαθαίνοντας τά παιδιά τέλεια αρχαία Έλληνικά καί μάλιστα μάθαιναν ἀπ' ἑξῶ Ιλιάδα καί Όδύσσεια! Σέ ηλικία 14 ἐτῶν διδάσκονταν τή ρητορική (γιά νά ξέρουν νά μιλοῦν) καί μετά προχωροῦσαν στή φιλοσοφία, τήν αριθμητική, τήν γεωμετρία, τήν μουσική καί τήν αστρονομία καί ἔπειτα νομικά, ίατρική καί φυσική. Παράλληλα εἶχαν καί θρησκευτική μόρφωση τήν όποία ἔδιναν διδάσκαλοι κληρικοί. Από τότε μέχρι καί λίγες δεκαετίες πρίν, ακολουθοῦνταν ή ίδια, πάνω κάτω, τακτική στήν Παιδεία. Καί βεβαίως ή μαθησιακή πορεία ήταν γεμάτη από ακούσματα ήρωϊκῶν κι ἐνδόξων γεγονότων τής ιστορίας τῶν προγόνων μας, γεμίζοντας ἔτσι τίς ψυχές τῶν μαθητῶν ἀπό ἔθνική ὑπερηφάνεια. Βλέπετε δέν ὑπῆρχαν, άκόμα, ψευτοϊστορικοί κι ἐκπομπές στήν τηλεόραση πού νά ἀπαξιῶνουν τό παρελθόν μας καί νά

παραποιοῦν τὴν Ἱστορία μας.

Ἀντικείμενο λοιπόν, τῆς ἐκπαίδευσης δέν ἦταν ἀπλά ἡ συσσώρευση πληροφοριῶν ἀλλὰ ἡ μόρφωση. Οἱ διδάσκαλοι ἔπλαθαν μυαλά καὶ χαρακτῆρες, μεταδίδοντας καὶ διδάσκοντας στοὺς μαθητές τους τό ἦθος, τίς ἀρχές, τὴν φιλοπατρία καὶ πάνω ἀπ' ὅλα τίς ἀρετές καὶ τίς ἀξίες τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. Δέν εἶχε καμία ἀξία γιὰ τὸν γονιό ἐάν τό παιδί του γινόταν μαθηματικός ἢ νομικός, ἀλλὰ ἦταν κενό ἀπὸ πατρίδα, ἦθος ἢ πίστη. Ἔτσι ἔβγαιναν ἐπιστήμονες μορφωμένοι, πού εἶχαν γεμάτη τὴν καρδιά τους ἀπὸ τίς αἰώνιες ἀξίες τῶν προγόνων τους καὶ γινόντουσαν ἥρωες ἀγωνιζόμενοι συνειδητά γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν Πίστη τὴν Ἀγία καὶ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερία. Καὶ ὄχι ἀπλά ἰδεολόγοι πού βλέπουμε νὰ θυσιάζονται ματαιῶς κατὰ καιροὺς, ἐξυπηρετῶντας οἱ δύστυχοι χωρὶς νὰ τό καταλαβαίνουν συμφέροντα ἄλλων.

Καὶ διερωτῶμαι: Πότε θά γυρίσουμε ἄραγε καὶ πάλι στὰ παλαιά; Πότε θά ξαναγίνει τό σχολεῖο πηγὴ μόρφωσης πνεύματος καὶ χαρακτήρων; Ποῦ θά βροῦμε αὐτά πού εἶχαμε καὶ συνειδητά (ἔως καὶ προδοτικά) τὰ πετάξαμε;

Τώρα θέλει πολὺ ἀγῶνα, σκληρὸ ἀγῶνα ἀπὸ δασκάλους καὶ γονεῖς. Πρέπει νὰ καταλάβουμε ποιοὶ εἴμαστε, τί πρεσβεύαμε ἀπὸ καταβολῆς κόσμου καί, τό κυριότερο, τί μεγάλη τιμὴ μᾶς ἔκανε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἡ παιδεία μας γιὰ τὴν διάδοση καὶ ἐδραίωση τοῦ Ἀγίου Εὐαγγελίου Του. Αὐτὴ τὴν εὐλογημένη Παιδεία – μόρφωση, κατάμεστη ἀπὸ γνώσεις, ἱστορία καὶ πίστη, πρέπει μὲ νύχια καὶ μὲ δόντια νὰ κρατήσουμε καὶ νὰ μὴν τὴν ἀνταλλάσσουμε ἔτσι εὐκόλα μὲ τὴν θέση ἐνὸς ἐξειδικευμένου, σέ κάποια ἐπιστήμη, ἐργάτη.

Μεγάλη ἡ ἀξία ἐνὸς ἐπιστήμονα! Ἀσυγκρίτως ὅμως, μεγαλύτερη αὐτὴ τοῦ μορφωμένου ἐπιστήμονα! Ὁ ἓνας μπορεῖ νὰ σταθεῖ ἐπάξια στίς ἔδρες τῶν Πανεπιστημίων καὶ νὰ προοδεύσει τὴν ἐπιστήμη του. Ὁ ἄλλος ὅμως, ἔχει τὴν δύναμη νὰ ἡγηθεῖ καὶ νὰ γίνει στήριγμα ἐνὸς λαοῦ, ἀφοῦ μέσα του ἔχει κλεισμένη τὴν ἀλήθεια, τὴν παράδοση, τὴν ἱστορία καὶ τὴν πίστη τῆς πατρίδας του.

Μυρίλλας Ἀναστάσιος

Η ΑΛΟΓΗ ΚΤΙΣΗ ΑΙΣΘΑΝΕΤΑΙ. Η ΛΟΓΙΚΗ ΚΤΙΣΗ;

Ο κόσμος μας ολόκληρος, όχι μόνο οί άνθρωποι αλλά και τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ τοπία καὶ οἱ θάλασσεσ ἐῖχαν καὶ ἔχουν ἀνέκαθεν ἀνάγκη τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Μία παρουσία, ἡ ὁποία ὄχι μόνο τὰ ἔφερε ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία στό εἶναι, ἀλλὰ εἶναι πανταχοῦ παροῦσα κάθε στιγμή σέ ὅλη τὴν διαδρομὴ τους μέσα στὴν ἱστορική πορεία τοῦ κόσμου μας.

Αὐτὴ τὴν αἴσθηση τὴν ἔχουν ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ εἶναι τραγικό νά μὴν τὴν ἔχει ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι ἡ κορωνίδα τῆς δημιουργίας. Καὶ αὐτό γιατί ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι ἓνα τυχαῖο δημιούργημα ἀλλὰ ἔχει μία πάρα πολύ σπουδαία καὶ σημαντική ἀποστολή νά ἐπιτελέσει, ἐρχόμενος στὴ γῆ. Οἱ προδιαγραφές του εἶναι νά φτάσει πολύ ψηλά. Ἀλλὰ μέ μία προυπόθεση: νά εἶναι καὶ νά παραμείνει γιὰ πάντα ἐνωμένος μέ τόν Δημιουργό του, μέ τόν Θεό Λόγο πού εἶναι καὶ ὁ λόγος γιὰ τό κάθε τί πού ὑπάρχει καὶ συμβαίνει στὴν κτίση καὶ ἡ αἰτία πού ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος καὶ πού ἔχει λάβει αὐτές τίς δυνατότητες καὶ ὁ λόγος πού πρέπει ὅλες οἱ ὑποσχέσεις πού ἔδωσε ὁ Θεός νά πραγματοποιηθοῦν.

Σέ ἓνα βιβλίο τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναφέρεται: «Πέτραι Σέ ἐπὶ ξύλου αἰσθόμεναι ὑψωθέντα, Χριστέ, διεσχίσθησαν καὶ γῆς ἐσείσθη θεμέλια».

Οἱ πέτρες δηλαδή Σέ αἰσθάνθηκαν, Ἐσένα πού εἶσαι ὁ κατασκευαστὴς τῶν πάντων καὶ δικός τους καὶ σέ εἶδαν νά ὑψώνεσαι καταδικασμένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους σέ ἀτιμωτικό θάνατο καὶ σχίσθηκαν διαμαρτυρόμενες. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἔδειξαν ὅτι Σέ κατάλαβαν. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως πολλές φορές, ὅπως καὶ τότε, δέν καταλαβαίνουν. Τὰ λογικά ὄντα δέν καταλαβαίνουν πολλές φορές, ἐνῶ ἡ ἄλογη κτίση καταλαβαίνει. Τό ἴδιο πού ἔγινε καὶ τότε, τό ἴδιο ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς.

«Ἔγνω βοῦς τόν Κτισάμενον καὶ ὄνος τὴν φάτινν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω καὶ λαός μου οὐ συνεῖκε». Γιατί; Τὴν ἀπάντηση μᾶς τὴν δίνει πάλι ἡ Ἀγία Γραφή: «Τοσαῦτα δέ αὐτοῦ σημεῖα πεποικκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς Αὐτόν, ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπε: Κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν καὶ ὁ βραχίον Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; Δία τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας: τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ πεπόρωκεν αὐτῶν

τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ καὶ ἐπιστραφῶσι καὶ ἰάσονται αὐτούς». Καὶ πάλι: «Ἦν γάρ πονηρά αὐτῶν τὰ ἔργα».

Ἐπομένως ἡ δυστυχία τοῦ ἀνθρώπου δέν ὀφείλεται στήν κακοτυχία του οὔτε στήν κακοδαιμονία του ἀλλά στό γεγονός ὅτι διέκοψε τήν ἔνωσή του μέ τόν Δημιουργό του, πού ἔπλασε τὰ πάντα «καλά λίαν» καί πού τόν ἔχει προορίσει γιά τόσο ψηλά. Γί' αὐτό τό λόγο ἔχασε τήν ζωοποιό αἴσθηση τῆς παρουσίας Του πού τήν ἔχει διατηρήσει ὅμως ἡ ἄλογη κτίση.

Θεωρεῖται ἄραγε προοδευμένη ἡ ἀνθρωπότητα στήν ὁποία ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά αἰσθανθεῖ οὔτε αὐτά πού αἰσθάνονται ἡ ἄλογη φύση καί τὰ ζῶα;

Δημήτρης Βολουδάκης

Θεολόγος

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΑΣ ΔΙΔΑΞΕΙ!

Πρό ὀλίγων ἡμερῶν ἔτυχε νά εἶμαι παροῦσα σέ μία συζήτηση τῆς ὁποίας τό θέμα ἦταν ἡ ἐποχή πού διανύουμε, ἡ κατάσταση στήν ὁποία βρίσκεται ἡ χώρα καί γενικότερα τὰ γεγονότα τῆς ἐπικαιρότητας, θέματα τὰ ὁποία, ἂν δέν εἶναι τὰ μοναδικά πού συζητιοῦνται γενικά, ἀποτελοῦν σίγουρα τόν πυρῆνα τῶν περισσότερων συζητήσεων. Αὐτό πού μοῦ ἔκανε ιδιαίτερη ἐντύπωση εἶναι πώς μία ἐν ἐνεργείᾳ καθηγήτρια πανεπιστημίου –ἡ ὁποία ὑποστηρίζει πώς ἔχει ἀσχοληθεῖ σέ βάθος μέ τήν Ἱστορία– ἦταν τῆς ἀποψης πώς εἶναι λογικό τό ὅτι βρισκόμαστε σέ αὐτή τήν κατάσταση μέ τήν ἔννοια ὅτι ἦταν ἀναμενόμενο καί πώς λανθασμένα ἀκοῦμε ἀπό πολλούς πώς, ἂν εἶχαμε διδαχθεῖ Ἱστορία, θά μπορούσαμε νά εἶχαμε ἀποφύγει πολλές τραγωδίες καθώς **Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΕΝ ΔΙΔΑΣΚΕΙ!**

Λογικό ἦταν καθώς καί ἀναμενόμενο τό νά βρεθοῦμε στήν κατάσταση αὐτή καί φυσικά ἦταν κάτι τό ὁποῖο φαινόταν ἐδῶ καί πάρα πολλά χρόνια. Ἡ λανθασμένη διαχείριση, τὰ συμφέροντα καί ἡ ἐπιθυμία τῶν πολιτικῶν νά ξεπουλήσουν τή χώρα στούς ξένους ἀδιαφορῶντας γιά τή ζωή τῶν πολιτῶν, μόνο σέ μία τέτοια κατάσταση θά μπορούσε νά ὀδηγήσει. Στό νά δίνεται ἡ δυνατότητα στόν καθένα νά ἐκμεταλλεῖται τή χώρα καί ὅσο περνάει ὁ καιρός, χώρα καί, κυρίως πολῖτες, νά ὀδηγοῦνται στήν ἐξαθλίωση. Φυσικά ἂν μία ζωή χωρίς Θεό μπορεῖ νά ὀδηγήσει τόν ἄνθρωπο στήν καταστροφή μπορεῖ νά φανταστεῖ κανεῖς σέ πόσο βαθμό ἐξαθλίωσης μπορεῖ νά φτάσει μία χώρα ὅχι μόνο μέ ἀπάτηδες ἀλλά κυρίως μέ

ἄθεους πολιτικούς ἀπό τή ζωή τῶν ὁποίων ἀπουσιάζει ἡ πνευματικότητα.

Ἐμένα ὁμως αὐτό πού μου ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωση ἦταν ὅτι μία καθηγήτρια καί μάλιστα Ἱστορίας (!) ὑποστήριζε πώς ἡ Ἱστορία δέν διδάσκει καί πώς εἶναι καθαρά θέμα αὐτογνωσίας. Πέρα ἀπό τό ὅτι ἡ αὐτογνωσία ἀπό μόνη της διδάσκει καθώς ἓνας ἄνθρωπος ἔχοντας αὐτογνωσία εἶναι σέ θέση νά καταλάβει ὄχι μόνο τίς σωστές του κινήσεις ἀλλά καί τίς λανθασμένες καί νά διορθωθεῖ ἐπιδιώκοντας νά μὴν ξανακάνει τὰ ἴδια σφάλματα, ΠΩΣ εἶναι δυνατόν μία καθηγήτρια Ἱστορίας νά ὑποστηρίζει πώς ἡ Ἱστορία δέν διδάσκει;

Τό ἐπιχείρημά της ἦταν πώς, δεδομένου τοῦ ὅτι οἱ ἄνθρωποι βίωσαν τόν φασισμό κατὰ τή διάρκεια τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, σήμερα δέν θά ἔπρεπε ἀποσπασματικά ἢ μὴ νά ὑπάρχουν φασίστες, ὄχι μόνο στήν Ἑλλάδα, ἀλλά καί στίς ὑπόλοιπες χώρες πού βίωσαν τήν τραγικότητα τοῦ πολέμου. Ὅμως ἀπό τή στιγμή πού ὑπάρχουν φασίστες αὐτό ἀποδεικνύει πώς ἡ Ἱστορία δέν ἔχει τή δυνατότητα νά διδάξει. Καί ὁμως πόσο ἀσταθές καί ἀδύναμο εἶναι αὐτό τό ἐπιχείρημα; Δέν ἀντιλέγω ὅτι ὑπάρχουν φασίστες, ὁμως τό ποσοστό θά μπορούσε νά εἶναι πολύ μεγαλύτερο ἂν δέν ὑπῆρχε ὁ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Οἱ ἄνθρωποι ὁμως εἴτε ἐπειδὴ βίωσαν τόν πόλεμο εἴτε ἐπειδὴ διδάχτηκαν γιά τή βαναυσότητα τῶν φασιστῶν τήν περίοδο τοῦ πολέμου καί γενικότερα, ἐπέλεξαν νά τόν κατακρίνουν. Ἔτσι ἐνῶ τό 40% τοῦ πληθυσμοῦ θά μπορούσε νά ὑποστηρίζει τό φασισμό, μόνο τό 7% βρίσκεται σέ αὐτή τήν κατάσταση. Μάλιστα πρό ὀλίγων ἡμερῶν πέθανε ὁ Ἐριχ Πρίμπκε. Αὐτός ἦταν πρῶην Ἐς Ἐς καί ἔπαιξε καθοριστικό ρόλο στήν ἐκτέλεση 335 πολιτῶν ἀνάμεσά τους καί πολλά μέλη τῆς ἐβραϊκῆς κοινότητας καί ἦταν ὑπεύθυνος γιά τή μεταφορά 1.024 Ἑβραίων τῆς Ρώμης στό ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης στό Ἄουσβιτς. Ἡ κηδεία του πού πραγματοποιήθηκε στήν ἐκκλησία ἑνός χωριοῦ –καθὼς ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἐκκλησία ἀπαγόρευε τήν κηδεία του προκάλεσε– σωρεία ἀντιδράσεων. Καί προφανῶς δέν εἶναι σωστό νά ἀπαγορεύεται ἡ κηδεία κάποιου ἀνθρώπου γιατί κάνεις δέν ξέρει ὁλόκληρη τήν πορεία του, τὰ τελευταῖα του λεπτά καί τό ἂν μετανίωσε γιά τίς πράξεις του, ἀλλά, τό γεγονός ὅτι ἀντέδρασαν δέν δείχνει ὅτι κατέκριναν καί κατακρίνουν τή ναζιστική καί φασιστική θηριωδία; Αὐτό δέν ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Ἱστορία διδάσκει; Πῶς ἂν οἱ ἄνθρωποι διδαχτοῦν ἀπό τήν Ἱστορία μποροῦν νά ἀποφύγουν τήν ἐπανάληψη τραγικῶν γεγονότων καί νά ἀλλάξουν τήν τροχιά τῆς ἀνθρωπότητας;

Ἀκόμα τό 1893, ὅπως εἶναι φυσικά γνωστό, ἡ χώρα ὁδηγήθηκε στήν πτώχευση γιά πολλούς λόγους καί αἰτίες. Ἐνας ἀπό αὐτοὺς τοὺς λόγους εἶναι πώς ὁ τότε πρωθυπουργός τῆς χώρας Χαρίλαος Τρικούπης (ὁ ὁποῖος ὅσα λάθη καί ἂν ἔκανε δέν ἔμοιαζε σέ καμία περίπτωση μέ τοὺς σημερινούς πολιτικούς) ἐπεδίωκε τόν ἐκσυγχρονισμό μέ κάθε κόστος, κάτι τό ὁποῖο σέ συνδυασμό μέ τή βαρύντατη φορολογία πού εἶχε ἐπιβάλλει τίναξαν τήν οἰκονομία στόν ἀέρα. Ἄν ὁμως οἱ σημερινοὶ πολιτικοὶ γνώριζαν Ἱστορία καί τήν εἶχαν μελετήσει σέ βάθος, εἶχαν

μελετήσει τούς λόγους και τις αιτίες της πτώχευσης τότε, ναι, θά μπορούσαμε πάλι νά πτωχεύσουμε και αυτό δέν τό αρνεῖται κανείς, θά ὑπῆρχε ὅμως καί ΜΙΑ πιθανότητα νά μήν πτωχεύσουμε. Καί ἐπιβάλλεται ὄχι μόνο νά παλεύουμε γιά τή πιθανότητα αὐτή ἀλλά καί νά μήν τήν ἀπορρίπτουμε τόσο εὐκολά. Ἡ ΜΙΑ πιθανότητα εἶναι σημαντική καί εἶναι ἀπαράδεκτο νά πιστεύουμε ὅτι ἡ Ἱστορία δέν διδάσκει ἐπειδή ἐμεῖς ὡς ἄνθρωποι ὅπως ἔχει ἀποδειχθεῖ, εἴμαστε ἀνεπίδεκτοι μαθήσεως.

Βέβαια, δεδομένου τοῦ ὅτι ἡ Ἱστορία, ἐκτός ἀπό τά ἀρνητικά γεγονότα πού ἔχει καταγράψει, ἔχει καί ὀρισμένα γεγονότα –ἀλλά κυρίως ἀνθρώπους– πού συνετέλεσαν στήν πραγμάτωση τῶν γεγονότων αὐτῶν πού εἶναι ἄξια καί ἄξιοι σεβασμοῦ καί θαυμασμοῦ, κάποιος ὁ ὁποῖος ὑποστηρίζει πῶς ἡ Ἱστορία δέν διδάσκει ἀπορρίπτει ἀκόμα καί τήν πιθανότητα νά διδαχθοῦμε ἀπό τίς πράξεις αὐτῶν καί νά γίνουμε καί ἐμεῖς καλύτεροι ὡς ἄνθρωποι. Καί πῶς εἶναι δυνατόν κάποιος νά ἀπορρίπτει μία τέτοια πιθανότητα; Αὐτό δέ δείχνει τή μεγάλη ἀπόσταση πού χωρίζει αὐτόν ἀπό τήν Ἱστορία;

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας ἐκλήθη νά κυβερνήσει σέ μία περίοδο πού ἡ χώρα βρισκόταν σέ ἄθλια κατάσταση. Μέ σκοπό νά ὀδηγήσει τή χώρα σέ ἀνάκαμψη καί ἀργότερα σέ πρόοδο ἐπέλεξε, γιά τό πρῶτο τουλάχιστον διάστημα, νά μήν ὑπάρχουν Κοινοβουλευτικά σώματα καί πρέσβευε τήν ἀρχή τοῦ ἑνός ἀνδρός. (Ἀξίζει νά σημειωθεῖ πῶς ὁ Ἀριστοτέλης στά «Πολιτικά» του στό ἔργο ὅπου διαχώριζε τά βλαβερὰ ἀπό τά ὑγιή πολιτεύματα μέ σκοπό νά ἀναλύσει τό καθένα ἀπό αὐτά, ἐπισημαίνει πῶς ἡ δημοκρατία ἀνήκει στά βλαβερὰ πολιτεύματα ἐνῶ τό ἀντίστοιχο ὑγιές εἶναι ἡ «ἀρχή τοῦ ἑνός ἀνδρός» μέ τήν προϋπόθεση φυσικά ὅτι αὐτός πού ἄρχει εἶναι ἱκανός). Στόχος τοῦ Καποδίστρια ἦταν νά σταματήσουν οἱ ἐμφύλιες διαμάχες καί προσπάθησε νά χτίσει ἕνα κράτος κυριολεκτικά ἀπό τό μηδέν ἰδρύοντας τήν Ἐθνική Τράπεζα, ἐκδίδοντας νόμισμα, δημιουργώντας δικαστήρια, ἀναδιοργανώνοντας τίς ἐνοπλες δυνάμεις, ἰδρύοντας σχολεῖα καί δίνοντας βάρος στήν γεωργία. Γενικότερα ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας λόγῳ τοῦ ὅτι ἀγαποῦσε αὐτή τή χώρα, ἀφοσιώθηκε σέ αὐτήν καί κατέβαλε πολλές προσπάθειες γιά νά τή χτίσει ἀπό τήν ἀρχή. Γιατί λοιπόν νά μήν μάθουμε ἀπό τόν Καποδίστρια; Γιατί νά μήν διδαχθοῦμε καί ἐμεῖς καί –κυρίως– οἱ πολιτικοί ἀπό τά καλά πού ἔκανε γιά τή χώρα;

Ἡ Ἱστορία πολλές φορές ἐπαναλαμβάνεται, ἂν ὅμως μάθουμε ἀπό αὐτήν μπορούμε, τοποθετώντας ἀπό ἕνα λιθαράκι ὁ καθένας ἀπό αὐτά πού ἔχει μάθει, νά διακόψουμε τήν τροχιά αὐτή. Ἐπιτέλους πρέπει νά ζυπνήσουμε. ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ! Καί νά καταλάβουμε ὅτι αὐτός εἶναι ὁ μοναδικός τρόπος γιά νά ἀποκτήσουμε τό εὖ ζεῖν.

Μπέτα Χρύσα

Φοιτήτρια

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΣΣΗΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ Β' ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ

«**ΗΑΚΑ3Ъ: ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ**»

Τά Θεμέλια τῆς Ἰδανικῆς Νομοθεσίας

Με μεγάλη ἐπιτυχία ἔγινε ἡ παρουσίαση τοῦ μνημειώδους βιβλίου τῆς Μ. Αἰκατερίνης «**ΗΑΚΑ3Ъ: ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ**» στό «ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ» Ἀθηνῶν, στίς 9-10-2013.

Στήν κατάμεστη αἴθουσα τοῦ Μουσείου –ὑπερέβησαν τά 500 ἄτομα οἱ παρόντες– παρευρέθησαν πολλοί Κληρικοί ἀπό διάφορα μέρη τῆς Πατρίδος μας, Ἀκαδημαϊκοί, Πανεπιστημιακοί, Δημοσιογράφοι καί πλῆθος κόσμου.

Ὁ Παναγ. Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἐκπροσωπήθηκε στήν ἐκδήλωσή μας αὐτή ἀπό τόν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Ἀβύδου κ. Κύριλλον καί ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτην Βελεστίνου κ. Δαμασκηνόν.

Ἡ ἐκδήλωση διήρκεσε τρεῖς ὥρες, ἀπό τίς ὁποῖες, δύο ὥρες, περίπου, ἐκάλυψαν οἱ τέσσαρες ἐμπεριστατωμένες Εἰσηγήσεις καί τήν μία ὥρα ἡ δημόσια καί πολύ γόνιμη συζήτηση.

Ἡ πρώτη Εἰσήγηση ἔγινε ἀπό τήν ὑπεύθυνη τῶν Ἐκδόσεων «ΥΠΑΚΟΗ» κ. Νινέττα Βολουδάκη, συγγραφέα, ἡ δεύτερη ἀπό τόν Οἰκονομολόγο κ. Ἰωάννη Χαραλάμπην, ἡ τρίτη ἀπό τήν κ. Κατερίνα Παπαδάκη, εἰδική ἐπιστήμονα γιά τήν διαχείριση κινδύνων καί ἡ τέταρτη Εἰσήγηση ἔγινε ἀπό τόν πρωτ. π. Βασίλειον Βολουδάκην.

Στό παρόν τεῦχος παραθέτουμε φωτογραφικό ὑλικό ἀπό τήν παρουσίαση τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ βιβλίου καί τήν βιβλιοπαρουσίαση τῆς διακεκριμένης καθηγήτριας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Δήμητρας Θεοφανοπούλου - Κοντοῦ.

Βιβλιοκρισία

Συγχαίρω από καρδιάς τον π. Βασίλειο Βολουδάκην προσωπικά και όσους έμochθησαν για την έκδοση του βιβλίου «**Ηακα3β: Εισήγησις**» (μέ υπότιτλο Τά Θεμέλια της Ίδανικής Νομοθεσίας), της Αυτοκρατορικής Αικατερίνης Β' της Μεγάλης. Εισαγωγή, Πρωτοπρ. Βασίλειος Βολουδάκης, Έκδόσεις «Ύπακοή» 2013».

Τό βιβλίό αυτό, καρπός πολυετούς μόχθου εκ μέρους του π. Βασιλείου, αλλά παράλληλα και ειδικών γνώσεων και δεξιοτήτων σέ πολλαπλά επίπεδα αποτελεί σημαντικότητα συμβολή στήν Έλληνική και διεθνή βιβλιογραφία.

Πρόκειται για την πρώτη Έλληνική έκδοση της «Εισηγήσεως» της Αικατερίνης της Μεγάλης πού εκδόθηκε τό 1770, σέ μετάφραση και πρόλογο από τον Διδάσκαλο

τοῦ Γένους Εὐγένιον Βούλγαριν, γεγονός αὐτό καθ' ἑαυτό σημαντικό. Ἡ ἀξία τοῦ βιβλίου ἔγκειται πρωτίτως στό περιεχόμενο τῆς «Εἰσηγέσεως» καί ἰδιαίτερα στήν ἐπικαιρότητα πού ἔχει σέ σχέση μέ ὅσα βιώνουμε στήν χώρα μας. Παράλληλα ὅμως θά ἤθελα νά τονίσω ὅτι ἡ παρούσα ἔκδοση παρουσιάζει στοιχεῖα πού δέν βρίσκει εὐκολά κανεῖς σέ βιβλία ἀντίστοιχου εἶδους. Ἀναφέρομαι στήν παράλληλη παράθεση τοῦ ρωσικοῦ κειμένου ἐνῶ τόσο ὁ πρόλογος ὅσο καί ἡ Εἰσαγωγή ἔχουν μεταφραστεῖ στά ἀγγλικά καί τά γαλλικά, πράγμα πού καθιστᾷ τό βιβλίο προσιτό στό διεθνές κοινό.

Θεωρῶ οὐσιαστικότατο τμήμα τοῦ ἔργου τήν ἐμπνευσμένη Εἰσαγωγή τοῦ π. Β. Βολουδάκη στήν ὁποία ἐπιχειρεῖται ὄχι μόνο ἐπιλεκτικός σχολιασμός τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου, ἀλλά καί μιᾷ γενικότερη ἐκτίμηση τῶν ἀπόψεων τῆς Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης περί τῆς ἰδανικῆς νομοθεσίας, μέ ἀναφορές στή σημερινή ἐλληνική πραγματικότητα. Τό κείμενό του μέ σαφήνεια καί γλαφυρότητα λόγου καί μέ τίς ἀπαραίτητες ἐπεξηγήσεις καί σχόλια ἀποτελεῖ γιά τόν ἀναγνώστη γνῶμονα γιά τήν καλύτερη κατανόηση τοῦ κυρίως κειμένου.

Θά ἤθελα νά ἐπισημάνω κι ἐγώ, ὅπως ἄλλωστε μέ πολλούς τρόπους τονίζει στήν Εἰσαγωγή του, ὅτι ἡ οὐσιαστική συμβολή τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς εἶναι ὅτι μέσα ἀπό τά ἄρθρα τῆς «Εἰσηγέσεως» προβάλλει ἀνάγλυφα ἡ σημασία πού εἶχε γιά τήν Μεγάλη Αἰκατερίνη ἡ Πολιτική σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀποψη μέ διαχρονική ἰσχύ, γεγονός τό ὁποῖο συνεπάγεται αὐξημένη εὐθύνη ὅλων μας στήν ἐπιλογή αὐτῶν πού κατευθύνουν καί ρυθμίζουν τή ζωή μας εἴτε ὡς νομοθέτες εἴτε ὡς κυβερνῶντες. Εἶναι προφανές μέ βάση τό κείμενο τῆς «Εἰσηγέσεως» ὅτι οἱ κῶρες εὐνομοῦνται μόνον ἐφόσον ἡ νομοθεσία τους καί ἡ πολιτική τους ἀπορρέουν ἀπό τίς ἀρχές τῆς δικαιοσύνης καί τῆς ἀγάπης, ὅπως αὐτές ὀρίζονται μέσα ἀπό τόν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου. Εἶναι μιᾷ μεγάλη ἀλήθεια μέ τήν ὁποία δέν νομίζω ὅτι θά μπορούσε νά διαφωνήσει κανεῖς. Καί εὐχομαι ἡ ἀλήθεια αὐτή νά γίνει κάποια στιγμή πραγματικότητα καί στήν χώρα μας.

Θά ἤθελα, κλείνοντας, νά τονίσω τήν ἀρίστη ἐμφάνιση τοῦ βιβλίου, πολύ καλαίσθητο ἐξώφυλλο, ἐξαιρετική ἐκτύπωση, πού προσελκύουν μαζί μέ τό περιεχόμενο τόν ἀναγνώστη νά τό ξεφυλλίσει καί νά τό μελετήσει.

Συγχαίρω καί πάλι θερμά γιά τήν ἔκδοση αὐτή – καί εὐχομαι νά χαρίζει ὁ Θεός υἱεῖα καί δύναμη στόν π. Βασίλειο γιά νά συνεχίζει μέ τόν ἴδιο ζήλο καί τήν ἴδια πάντα ἐπιτυχία τό σημαντικότατο πνευματικό, κοινωνικό καί συγγραφικό του ἔργο.

Δήμητρα Θεοφανοπούλου-Κοντιοῦ

“ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ”

Η παρουσίαση θεατρικῶν ἔργων μᾶς δίνει τήν ἀφορμή νά καταδυθοῦμε στά κείμενά τους, νά ἀνασύρουμε μαργαριτάρια καί νά τά προσφέρουμε στούς ἀναγνῶστες τῆς ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΕΥΛΟΓΙΑΣ μέ τά σχόλια μας.

Ἡ τραγωδία αὐτή τοῦ Εὐριπίδη (484/406 π.Χ.) παίχθηκε κατά τούς θερινούς μῆνες σέ διάφορα μέρη τῆς πατρίδας μας, σέ σκηνοθεσία Μαρίας Πρωτόπαππα.

Μέ ἀφορμή τήν φυγή τῆς Ὠραίας Ἑλένης, γυναίκας τοῦ βασιλέα τῆς Σπάρτης Μενελάου, μέ τόν Πάρη, γιό τοῦ Πριάμου, βασιλέα τῆς Τροίας, οἱ Ἕλληνες ἐξεστράτευσαν ἐναντίον τῆς Τροίας (Ὁμήρου “Ἰλιάς”). Στρατός καί στόλος συγκεντρώθηκαν στήν Αὐλίδα. Γιά νά πνεύσει οὐριος ἄνεμος ὁ μάντης Κάλχας τούς ἀπεκάλυψε ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς ἐκστρατείας Ἀγαμέμνωνας, βασιλέας τοῦ Ἄργους, ἀδελφός τοῦ Μενέλαου, ἔπρεπε νά θυσιάσει στή θεά Ἄρτεμη τήν κόρη του Ἰφιγένεια.

Ὁ Ἀγαμέμνωνας ἐκάλεσε τήν Ἰφιγένεια νά ἔλθει στήν Αὐλίδα δῆθεν γιά νά παντρευτεῖ τόν Ἀχιλλέα. Ἀλλάξε γνώμη καί ἐτοίμασε ἄλλη γραφή γιά νά μὴν ἔλθει. Αὐτή τήν ἄρπαξε ὁ Μενέλαος ἀπό τόν Πρεσβύτεν πού τήν μετέφερε. Φθάνει στό στρατόπεδο ἡ γυναῖκα του Κλυταίμνηστρα μέ τήν Ἰφιγένεια καί τόν μικρό Ὀρέστη. Ἀμάξια μέ τήν προῖκα, ὑπηρέτες, ὑπηρέτριες.

Ὅταν ἡ Κλυταίμνηστρα καί ἡ Ἰφιγένεια μαθαίνουν τόν λόγο τῆς προσκλήσεώς τους στήν Αὐλίδα, συγκλονίζονται, θρηνοῦν. Τελικά ἡ Ἰφιγένεια δέν θυσιάζεται. Ἡ Ἄρτεμη ἔβαλε στό βωμό μιάν ἐλαφίνα καί μετέφερε τήν Ἰφιγένεια στήν Ταυρίδα ὅπου θά τήν ὑπηρετεῖ ὡς ἱέρεια (βλ. Εὐριπίδη “Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις”).

Καί σέ αὐτήν τήν τραγωδία λόγοι καί ἐνέργειες σκιαγραφοῦν χαρακτῆρες, ἀποκαλύπτουν ἀρχές, πεποιοθήσεις καί κριτήρια, κίνητρα καί ἐπιδιώξεις. Ὁ ποιητής μᾶς ἐκπέμπει σημαντικά μηνύματα.

Στούς στίχους 335-375 ὁ Μενέλαος ἐλέγχει τόν Ἀγαμέμνονα γιά τήν συμπεριφορά του πρὶν ἀπὸ τήν ἀνάληψη τῆς ἀρχηγίας καί μετὰ. “Ὡστόσο ὁ σωστός ἄνθρωπος δέν πρέπει ν’ ἀλλάζει τρόπους” τοῦ λέει (στ. 346). “Ἀναρίθμητοι βέβαια τό ἔχουν πάθει· μέ κόπο φθάνουν στήν ἐξουσία κι ἔπειτα μέ κακό τρόπο ἀποτραβιοῦνται ἀπὸ αὐτήν” (366, 367). Κατά τήν γνώμη τοῦ Μενέλαου ἀρχηγός πρέπει νά γίνεται ὅχι ὁ ἀνδρεῖος καί πολεμόχαρος, ἀλλά ὁ συνετός. Παρεμβαίνοντας ὁ Χορός –ἀποτελεῖται ἀπὸ γυναῖκες τῆς Χαλκίδας– τούς ἐπισημαίνει: “Εἶναι ἐπικίνδυνο τ’ ἀδέλφια νά εὗχονται στά

λόγια καί νά χτυπιοῦνται μεταξύ τους, ὅταν πέσουν σέ μαλώματα” (στ.376, 377). Καί ὁ Ἀγαμέμνωνας, ψύχραιμα φερόμενος, παραδέχεται: “Ταραχή ἀνάμεσα στά ἀδελφία δημιουργεῖται γιά ἐρωτικούς λόγους καί γιά τό ποιός θά ἔχει περισσότερα στό σπίτι· σιχαίνομαι μιά τέτοια συγγένεια πού εἶναι πικρή στούς δύο” (508-510).

Πόσα δεινά δέν ἔχουμε ὑποστεῖ ἀπό τήν διχόνοια! Κατά τήν Ἐπανασταση τοῦ 1821 (βλ. Διον. Σολωμοῦ “ Ὑμνος εἰς τήν Ἐλευθερίαν”), ἐθνικός διχασμός, μετά τόν Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (Ἐμφύλιος).

Βλέπουμε τόν ἄρχοντα νά ὑπερέχει, νά ἐξουσιάζει, νά εἶναι πάνω ἀπό ὅλους. Αὐτός πού δέν εἶναι διάκονος τοῦ λαοῦ του, ἐξουσιάζεται ἀπό τό πάθος τῆς φιλαρχίας. Ὁ Ἀγαμέμνωνας μᾶς ἀποκαλύπτει: “Στή ζωή μας ἐπικεφαλῆς ἔχουμε τά μεγαλεῖα μας καί εἴμαστε ἐμεῖς σκλάβοι τοῦ ὄχλου” (449, 450). Γιά τόν πολιτικό Ἀγαμέμωνα, μιᾶ καί ἡ Κλυταιμνήστρα κατά τόν διάλογό της μέ τόν Ἀχιλλέα: “Εἶναι κάπως δειλός καί φοβᾶται τό στρατό πολύ” (1012).

Στήν ἐσωτερική ἀρένα τοῦ Ἀγαμέμωνα διεξάγεται μιά πάλι ἀνάμεσα στόν ἀρχιστράτηγο καί τόν πατέρα. Καλεῖ τήν κόρη του στήν Αὐλίδα, ἀλλάζει γνώμη, ἀλλά καί πάλι ὑποτάσσεται στήν σκοπιμότητα. Δέν πείθεται ἀπό τά ἐπιχειρήματα καί τίς παρακλήσεις τῆς γυναίκας του. Δέν κάμπτεται ἀπό τήν ὀδύνη τῆς Ἰφιγένειας, ἐπικαλεῖται ἐθνικούς λόγους: γιά νά μήν ἀρπάξουν οἱ βάρβαροι Ἑλληνίδες. Αὐτό ἰσχυρίζεται γιά νά μή ματαιώσει τήν ἐκστρατεία. Καί ἀκόμη: “Οἱ στρατιῶτες αὐτοί θά σκοτώσουν στό Ἄργος τίς κόρες μου” (1267). Καί στόν Μενέλαο πού τοῦ ὑποδεικνύει νά διαλύσει τό στράτευμα καί νά μή θυσιάσθῃ ἡ Ἰφιγένεια, ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ στρατός θά ἐξεγερθεῖ, μέ παρότρυνση τοῦ Κάλχχα καί τοῦ Ὀδυσσέα, διότι θέλει τόν πόλεμο.

Ὁ πολιτικός Ἀγαμέμνωνας ψεύδεται γιά νά φέρει τήν κόρη του δῆθεν γιά νά παντρευτεῖ τόν Ἀχιλλέα. Ψεύδεται ἀκόμη καί ὡς πρὸς τήν Ὠραία Ἑλένη. Ὁ Πάρης δέν τήν ἄρπαξε ἀπό τό ἀνάκτορο τοῦ Μενέλαου στή Σπάρτη. Ἡ Ἑλένη γοητεύτηκε ἀπό τόν νεαρό γιό τοῦ Πριάμου καί τήν φανταχτερή πλούσια φορεσιά του καί τόν ἀκολούθησε στήν Τροία ὅταν ὁ Μενέλαος ἔφυγε στήν Κρήτη. Ἀρπαγές γυναικῶν ἐγίνοντο, ἀλλά ἡ Ἑλένη δέν ἀπῆλθη ἀκουσίως. Μᾶς θυμίζει πόση σχέση ἔχουν καί οἱ πολιτικοί μας μέ τήν εἰλικρίνεια, τήν ἐντιμότητα. Μέ τό κακό ἦθος τους αὐτοί λερώνουν τήν πολιτική. Δέν λερώνει ἡ πολιτική. (βλ. Πρωτοπρεσβυτέρου π. Βασιλείου Ἐ. Βολουδάκη: **Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ**).

Ἄν καί ἡ αἰτία τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ γυναῖκα του, ὁ Μενέλαος ἔχει τήν ἀξίωση νά γίνει ἡ ἐκστρατεία ἐναντίον τῆς Τροίας, παρά τό γεγονός ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ θυσία τῆς ἀνεψιᾶς του Ἰφιγένειας. Γιατί νά μή θυσιάσει αὐτός

τήν κόρη του Ἑρμιόνη, ὅπως λέει ἡ Κλυταιμνήστρα στὸν Ἀγαμέμνονα; Βλέποντας τὴν ὀδύνη τῆς νέας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του, ὁ Μενέλαος κάμπτεται, μεταστρέφεται καὶ ὅπως γράφουμε πῶς πάνω, ὑποδεικνύει στὸν Ἀγαμέμνονα νὰ διαλύσει τὸ στράτευμα, νὰ ματαιωθεῖ ἡ ἐκστρατεία.

Στὴν πολιτική περιοχή τοῦ ἔργου ἔχουμε μιὰν ἐποικοδομητική συμβολή τοῦ Ἀχιλλέα. Ἄν καὶ νιώθει προσβεβλημένος ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἀγαμέμνονας ἐχρησιμοποίησε τὸ ὄνομά του στὴν πρόσκληση πρὸς τὴν Ἴφιγένεια, δὲν ἀντιδρᾷ ἄσχημα πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγο. Συνομιλῶντας μέ τὴν Κλυταιμνήστρα λέει ὅτι πρέπει νὰ γίνεῖ προσπάθεια νὰ μεταπεισθεῖ ὁ Ἀγαμέμνονας, ὅχι μέ βίαιες ἐνέργειες. Ὁ γενναῖος νέος συγκινεῖται ἀπὸ τὴν ὀδύνη μητέρας καὶ κόρης καὶ ὑπόσχεται συμπαράσταση γιὰ νὰ ματαιωθεῖ ἡ θυσία τῆς Ἴφιγένειας. Διαπιστώνει κατόπιν ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον γιατί οἱ στρατιῶτες του οἱ Μυρμιδόνες – θὰ ἐξεγερθοῦν ἐπειδὴ θέλουν τὸν πόλεμο.

Τὸ ἴδιο εἶχε ἰσχυριθεῖ καὶ ὁ Ἀγαμέμνονας στὸν Μενέλαο. Ἀλλὰ γιατί ὁ στρατὸς θέλει τὸν πόλεμο; Μιά ἐκφραση τῆς μεταπτωτικῆς πνευματικῆς μας καταστάσεως εἶναι ἡ μετάλλαξη τῆς δημιουργικότητος σὲ καταστροφικότητα. Ἐν προκειμένῳ: ἐκτόνωση τῆς νεανικῆς ζωτικότητος σὲ μάχες, ἀνδραγαθήματα, ἐπίδειξη ἀνδρείας, βιασμούς. Ἄλλη ἐπιδίωξη ὁ πλουτισμός ἀπὸ λαφυραγώγηση, ἀπόκτηση δούλων (αἰχμαλωσία). Ἀποκαλυπτική ἡ τελευταία φράση τῆς τραγωδίας πού ἀπευθύνει ὁ Χορὸς στὸν Ἀγαμέμνονα: “... φέρνοντάς μου τὰ πῶς ὁμορφα λάφυρα ἀπὸ τὴν Τροία”.

Πρόσχημα ἡ ἀπαγωγή τῆς Ὠραίας Ἑλένης γιὰ τὴν ἐκστρατεία ἐναντίον τῆς Τροίας. Πρόσχημα ἡ ἀπελευθέρωση τῶν Ἀγίων Τόπων γιὰ τίς Σταυροφορίες. Πρόσχημα ἡ κατάλυση τυραννικοῦ καθεστώτος γιὰ τὸν πόλεμο ἐναντίον τῆς Γιουγκοσλαβίας. Πρόσχημα ἡ καταπολέμηση τῆς τρομοκρατίας γιὰ τὸν πόλεμο ἐναντίον τοῦ Ἰράκ.

Ἐκτός ἀπὸ τὴν μεταστροφή τοῦ Μενέλαου, πραγματοποιεῖται μιὰ ἄλλη, συγκινητική, μεταστροφή, τῆς Ἴφιγένειας: “Πῆρα τὴν ἀπόφαση νὰ πεθάνω· αὐτὸ θέλω νὰ τὸ κάνω μέ τρόπο ἔνδοξο παραμερίζοντας τὸ ταπεινὸ ἦθος” (1375). Καὶ σὲ ἄλλα σημεῖα δίνει πατριωτικὸ νόημα στὴν ἀπόφασή της. Καὶ στοὺς στίχους 1395-1397: “ Ἄν ἡ Ἄρτεμη ἔχει ζητήσῃ νὰ πάρῃ τὸ δικό μου κορμί, ἐγὼ μιὰ θνητή, θὰ σταθῶ ἐμπόδιο σ’ αὐτήν, μιὰ θεά; Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο. Δίνω τὸ κορμί μου γιὰ τὴν Ἑλλάδα”. Καὶ ὁ Ἀχιλλέας: “... Μακαρίζω τὴν Ἑλλάδα ἐξαιτίας σου, ἐσένα ἐξαιτίας τῆς Ἑλλάδας” (1406).

Στὸ “Περὶ Ποιητικῆς” ἔργο του ὁ Ἀριστοτέλης ψέγει τὸν Εὐριπίδη γιατί δὲν παρουσιάζει τὴν διαδικασία τῆς μεταστροφῆς τῆς Ἴφιγένειας. Ἀγνοεῖ ὁ λογικὸς φιλόσοφος ὅτι ἡ γυναικεία ψυχολογία εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τοῦ ἄντρα;

Χαρακτηρίζεται από έσωτερικότητα. Ἡ γυναῖκα δέν φοράει τήν καρδιά της στό μανίκι, ὅπως λένε οἱ Ἕλληνες. Μεταστροφή μετάνοια πραγματοποιοῖ καί ὁ Νεοπτόλεμος στήν τραγωδία τοῦ Σοφοκλῆ “Φιλοκτήτης”. Καί ὁ Σοφοκλῆς δέν παρουσιάζει τήν σχετική ψυχική διανοητική διαδικασία τῆς μεταστροφῆς.

Καί στήν τραγωδία αὐτή ἐντοπίζουμε ἄρκετά πνευματικά μηνύματα. Ὁ Πρεσβύτες: “Δέ σέ φύτεψε, γιά νά ἔχεις ὅλα τά ἀγαθά, Ἀγαμέμνονα, ὁ Ἀτρέας. Πρέπει νά ἔχεις καί χαρές καί λύπες· διότι εἶσαι θνητός” (95, 96). “Ποία τοῦ βίου τρυφή διαμένει λύπης ἀμέτοχος;” (Ἐξόδιος Ἀκολουθία). Ὁ Ἀγαμέμνονας ὁμολογεῖ (136, 137): “Ἀλίμονο, ἔχασα τό μυαλό μου, ἀλίμονο μέ τυφλώνει τό κακό”. Οἱ Χριστιανοί γνωρίζουμε ὅτι τό κακό, ἡ ἁμαρτία τυφλώνει.

Στόν διάλογό του μέ τόν Πρεσβύτε ὁ Ἀγαμέμνονας: “Κανέναν ἀπό τοὺς θνητούς δέν εἶναι ὡς τό τέλος καλότυχος καί εὐτυχισμένος” (161, 162). Τό ἀρνητικό μας ἠθικό ποιόν φανερώνεται σέ διάφορες φάσεις τῆς ζωῆς μας. Ὁ ποιητής μιᾶ γιά τίς “κακές ἀπολαύσεις” πού “δείχνουν ἄνθρωπο κακό” (387). Ἕνα ἀπό τά πάθη τῆς ἐγωπάθειας εἶναι ἡ κενοδοξία. Ὁ Μενέλαος γιά τόν Ὀδυσσεά: “Εἶναι μπλεγμένος στή φιλοδοξία του, πού εἶναι μεγάλο κακό” (527).

Ποῦ ὀφείλεται τό ἀνώτερο ἦθος τοῦ Ἀχιλλέα; Μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἴδιος: “Ἐγώ, πού ἀνατράφηκα στά χέρια ἀνθρώπου θεοσεβούμενου, τοῦ Χείρων, ἔμαθα νά ἔχω συμπεριφορά ἀνεπιτήδευτη” (926,927). Δέν λυπᾶται ὑπερβολικά ὅταν τόν βρίσκουν κακά καί χαίρεται μέτρια ὅταν εἶναι μεγάλη ἡ χαρά (920, 921). Μέ τό στόμα τοῦ Χοροῦ ὁ Εὐριπίδης ἐπισημαίνει: “ἡ ἀνατροφή πού δίνει ἡ παιδεία ὁδηγεῖ πολύ πρός τήν ἀρετή” (561). Καί “Μεγάλο πρᾶγμα εἶναι νά κυνηγᾷς τήν ἀρετή” (568). Ἐμεῖς τί κυνηγᾶμε; Ποία ἡ θέση τῆς ἀρετῆς, τῆς παιδείας στό χρηματιστήριο τῶν ἀξιῶν μας; Ἐμεῖς, ἄτομα, οἰκογένεια, κοινωνία, πολιτεία, πόσο ἀξιοποιοῦμε τήν Ἀρχαία Ἑλληνική Σοφία, τήν Ἐπιστήμη, τοὺς θησαυρούς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως (Ἁγία Γραφή, Πατέρες) γιά τόν ἑαυτόν μας καί τά παιδιά μας; Ποῦ ὀφείλεται ἡ πολλαπλή κρίση πού ἀντιμετωπίζουμε; Μέ τό στόμα τῆς Κλυταιμνήστρας ὁ Εὐριπίδης ἐπισημαίνει: “Ἀγοράζουμε τά χειρότερα πληρώνοντας μέ τά πιό ἀγαπητά” (1170). Ἀντί νά πωλήσουμε τό πάντα γιά τόν Πολύτιμο Μαργαρίτη, ἀνταλλάσσουμε τά ἀτίμητα μέ εὐτελῆ καί πρόσκαιρα.

Νίκος Τσιρώνης

Η ΕΝΟΡΙΑ ΩΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

Όμιλίες με σκοπό νά βοηθηθοῦμε
στήν πνευματική μας ζωή γίνονται στήν Ἐνορία μας,
στήν Πνευματική ΕΣΤΙΑ τῶν Ἐκδόσεων «ΥΠΑΚΟΗ»,
Μαυρομιχάλη 96 :

- Κάθε **ΚΥΡΙΑΚΗ** πρωϊ, μετά τήν Θ. Λειτουργία,
ἀπό τίς 11:30 ἕως τίς 1:30 τό μεσημέρι,
μέ γενικό Θέμα:

«Διάγνωση καί θεραπεία τῶν προβλημάτων
τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς μέ ὁδηγό τίς
“ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ” τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου».

Κατά τήν διάρκεια τῆς ἀναπτύξεως τοῦ θέματος γίνεται διάλογος μέ τοὺς ἀκροατές.
Πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς ὁμιλίας παρατίθεται δωρεάν ἓνα μικρό πρόγευμα
πρός ἀναψυχὴν τῶν προσερχομένων εὐθύς μετά τή Θ. Λειτουργία.

Κάθε ΤΡΙΤΗ

- Τά **ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ** τῆς ΤΡΙΤΗΣ, 6 - 7μ.μ., με γενικό Θέμα:
«**Η ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ**».
- Ἐγκαινιάζουμε στίς 5 Νοεμβρίου 2013 **ΣΧΟΛΗ ΝΕΩΝ** στήν ὁποία θά
συζητοῦν οἱ **ΝΕΟΙ** καί θά συμμετέχουν ὡς ἀκροαταί **ΓΟΝΕΙΣ & ΣΥΖΥΓΟΙ**.
Ἐπεύθυνος Συνάξεων: π. Βασίλειος Βολουδάκης.

- Κάθε **ΤΕΤΑΡΤΗ** ἀπόγευμα, στό Παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγ. Νεκταρίου μετά τόν
Ἑσπερινό καί τήν Παράκληση οἱ ὁμιλίες ἔχουν γενικό Θέμα: «Μέ ὁδηγό τήν
Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη».

Ἐπεύθυνος - Συντονιστής: π. Φίλιππος Μίαρης.